

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČINJEVA ULICA 8. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L. Za tiskarstvo: 15.20 L.

IZKljučno ZASTOPSTVO za oglaševanje v Italiji in tiskarstvo: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Elementi motocorazzati in ricognizione

Efficaci bombardamenti di Tobruk e di Malta — Un aereo canadese abbattuto in Sicilia

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 27 febbraio il seguente bollettino di guerra n. 636:

Sul fronte cilenale ricognizioni a largo raggio di elementi motocorazzati italiani e tedeschi.

L'attività dell'aviazione, contrastata dal maltempo, ha avuto per obiettivo le attrezzature portuali di Tobruk e gli aerodromi di Malta che sono stati a più riprese efficacemente battuti.

Rinnovate incursioni nemiche su Tripoli e Bengasi hanno causato danni non gravi.

a Bengasi, dove alcune case arabe risultano colpite, si contano 8 morti e sette feriti fra la popolazione musulmana.

Un nostro sommergibile non è rientrato alla base.

Un velivolo avversario ha tentato nelle prime ore di stamane di sorvolare Messina. Colpito dal preciso tiro della difesa contrerea l'apparecchio del tipo Wellington è stato costretto ad ammarare nei pressi di Capo Peloro. I sei canadesi componenti l'equipaggio sono stati catturati ilesi.

Motorizirani oklopni oddelki na izvidih

Učinkovito bombardiranje Tobruka in Malte — Na Siciliji sestreljeno kanadsko letalo

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil dne 27. februarja naslednje 636. vojno poročilo:

Obsežne izvidniške akcije italijanskih in nemških motoriziranih oklopnih oddelkov na cilenalski fronti.

Letalstvo, ki ga je oviralo slabo vreme, je napadalo pri svojih operacijah pristaniške naprave v Tobruku in letališče na Malti ter jih ponovno učinkovito bombardiralo.

Pri ponovnih sovražnih letalskih napadih na Tripoli in Bengasi ni bilo mnogo

škod. V Bengaziju je bilo zadetih nekaj arabskih hiš. Osem ljudi je bilo ubitih, sedem pa ranjenih med muslimanskim prebivalstvom.

Ena naša podmornica se ni vrnila na našo oporišče.

Eno sovražno letalo je skušalo davi v prvih jutranjih urah preleteti Mesino. Preletalsko topništvo je zadelo letalo tipa Wellington, ki je bilo prisiljeno pristati v bližini rta Pelpra. Sest kanadcev, ki so sestavljali njegovo posadko, je ostalo nepoškodovanih in so bili ujeti.

Nemško vojno poročilo

Odbiti sovjetski napadi med Sevastopoljem in Kerčom

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 27. febr. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na Krimu so nemške in rumunske sile zavrnile sovražniške napade proti fronti pred Sevastopoljem in na polotoku Kerč s hudimi izgubami za sovražnika. Tudi na drugih frontah na vzhodu so se številni sovjetski napadi izjalovili sprito moči odpornosti naših čet, ki so jih podpirali močni oddelki letalstva.

V severni Afriki živahno delovanje nemških in italijanskih izvidniških sil na fronti v Cirenaiki.

Navzile neugodnemu vremenu so bile bombardirane pristaniške naprave v Tobruku in v bombarni ter napadene s strelnim orožjem britanske motorizirane kolone. Nadaljnji letalski napadi so bili usmerjeni proti britanskim letališčem na otoku Malti.

Preteklo noč je sovražnik napadel nekaj krajev na obalnem področju severne Nemčije. Dva britanska bombnika sta bila sestreljena.

Berlin, 28. febr. s. Lokalni Anzeiger opisuje hude boje, ki so se razvile v zadnjih dneh na južnem odseku vzhodnega bojišča, kjer so si sovjetske čete prizadevale, da bi znova zavzele neko višino velikega strateškega pomena. List poroča, da je glavni pritisk vzdržal bataljon nemškega bavarskega pehotnega polka, ki je odbil celo vrsto napadov sovražnih čet v prenoči. Kljub hudim izgubam, ki so bile sovražniku prizadejane, so sovjetske čete znova napadale in skušale prebiti nemške obrambne postojanke. Naslednje jutro so se napadi obnovili, sovjetske čete je podpiralo njihovo topništvo. Nazadnje pa so se vsi napadi izjalovili. Nemške čete so obdržale višino.

Novi red v vzhodnem zasedenem ozemlju

Berlin, 28. febr. s. Minister za vzhodno zasedeno ozemlje Alfred Rosenberg je v sporazumu z maršalom Hermanom Göringom, ki skrbi za izvedbo štiri letnega načrta, pripravil novo agrarno reformo za ozemlje, ki je pred kratkim prešlo pod civilno upravo in je pripadalo od leta 1939. dalje Sovjetski zvezi. S to agrarno reformo se odpravlja kolektivni sistem in tako zvanj vzgledni agrarni statut, po katerem naj bi se izvedel omejenjani sistem. Namesto kolhozov se uvaja novi red, ki naveda kmečko prebivalstvo na vzhodu znova k individualnemu obdelovanju zemlje. Iz razumljivih razlogov seveda ni mogoče čez noč odpraviti sistema, ki so ga boljševiki izvajali že dve desetletji in sprito katerega je bil kmet pravi suženj. Kolektivno gospodarstvo se bo v prvi etapi zamenovalo z gospodarstvom posameznih skupin. V drugi etapi se bo razvilo individualno kmečko gospodarstvo. V okviru skupinskega obdelovanja zemlje se bodo zemljišča razdelila med posamezne kmečke družine, ki pripadajo določeni skupini. Zemljo bodo lahko obdelovali individualno ali po skupnem načrtu. Ne glede na končno obliko nove kmetijske organizacije se bodo kmečka posestva že sedaj proglašala za privatno last, se zaenkrat ne bodo obdavčevala in se bodo lahko na zahtevo tudi povečala. Zivnorenja se v bodoče v nobenem pogledu ne bo omejevala. V sporazumu z vrhovnim poveljstvom oboroženih sil bo novi kmetijski sistem veljal tudi za ozemlje, ki so ga zasedle nemške

čete, a še ni prešlo pod oblast civilne uprave.

Bukarešta, 28. febr. s. Včeraj je bila pod vodstvom maršala Antoncescu seja ministrskega sveta, na kateri so razpravljali o pomladanski kmetijski kampanji v Bukovini, Besarabiji in deželi na drugi strani Dnestra. Določeni so bili ogromni kmetijski krediti. Vlada bo med ljudi delila traktorje in druge stroje za racionalnejšo obdelavo zemlje.

Ryomski proces

Vichy, 28. febr. s. Zadnje dni je Daudier lažje obol. Zaradi tega je bil ryomski proces prekinjen. Včeraj pa se je spet nadaljeval. Predsednik je prečital sklep sodišča, da ne pristane na izjemno proceduro, kakor so jo zahtevali Daladierovi in Blumovi zagovorniki. Takoj nato se je pričelo zasliševanje Daladiera v zvezi z dvema obtožbama. 1. Glede nezadostne priprave za vojno. 2. Glede Daladierovega stališča na zborovanjih dne 23. avgusta 1939. Po kratki prekinitvi razprave, na katero je sodišče pristalo na zahtevo Bluma, je Daladier skušal dokazati, da je bila njegova edina naloga ta, da doseže od zaveznikov potrebne kredite. Opozoril je, da je dosegel kredit 62 milijard za razdobje treh let. Odgovornost za poraz je zvrčal na poveljstvo Industrijski potencial dežele se je pod njegovo oblastjo dvignil od 1.035 milijarde na 3.037 milijarde frankov.

Pred glavnim napadom na Rangun

Japonske čete, ki so prodrle tik pred birmansko prestolnico, se zbirajo za glavni napad, ki se bo pričel v najkrajšem času

Sanghaj, 27. febr. (Domei) Radijska postaja v Saigonu je v petek zjutraj razširila vest, da so japonske čete po naglem razvoju svoje ofenzive proti zapadu že dosegle prestolnico Birme, Rangun. Saigonsko poročilo pravi, da so prvi japonski oddelki že prodrli v predmestja Ranguna. Po nadaljnjih poročilih, ki so dospela semkaj iz Mandalaya, so bile vse zveze med Mandalayem in Rangunom pretrgane.

Saigon, 28. febr. s. Radio v San Franciscu je objavil, da se japonske čete, ki so prekoračile reko Sitang, v naglici koncentrirajo in pripravljajo na zaključni napad na Rangun. Položaj je zelo kritičen. Japonci so prešli nova ojačenja iz Singapure.

Buenos Aires, 28. febr. s. Iz Washingtona se je izvedelo, da povzroča prekinitev birmanske železnice, evakuacija Ranguna in nevarni položaj na Javi ameriškem vojnemu svetu ogromne skrbi. Položaj v Birmaciji je obupen, ker je iniciativa v vsakem pogledu v japonskih rokah.

Napad na Andamske otoke

Saigon, 28. febr. s. Radio v Kalkuti je objavil, da so Japonci prvič napadli in bombardirali Andamske otoke južno od Birme. Japonska letala so z vsoto silo bombardirala Port Blair. Bombardirala so tamkajšnje letališče in druge vojaške naprave.

34 letal uničenih na enem letališču v Birmi

Tokio, 28. febr. s. Službeno je bilo objavljeno, da so japonska letala, ki so dosegla vojne v Birmi, napadla letališče Mingaladon ter sestrelila ali uničila na vzletišču 34 sovražnih letal. Le tri japonska letala se niso vrnila na svoje oporišče.

99 pa v Nizozemski Indiji

Tokio, 28. febr. s. Japonski glavni stan poroča, da so japonska mornariška letala pri svojih zadnjih operacijah na Novi Gvineji in v Nizozemski Indiji v času od 18. do 25. februarja sestrelila, ali kako drugače uničila 99 sovražnih letal.

Letalski napadi na Javo

Tokio, 28. febr. s. Skupine japonskih mornariških letal so napadle Batavijo. Cim so se pojavile nad mestom, so naletale na osem sovražnih lovcev tipa Spitfire. V hudem spopadu so japonska letala sestrelila štiri lovce. Neka druga skupina japonskih bombnikov je napadla letališče v Filippevilleu v bližini Batavije. Japonska letala so s strojnimi obsestreljevala dve večji letali na vzletišču, tako da sta se vneli. Vsi japonski aparati so se vrnili na svoje oporišče.

Na Sumatři

Tokio, 28. febr. s. Japonski glavni stan je objavil, da so japonske sile, ki so prodrle iz Palembanga, že v torek zasedle mesto Benkulen na zapadni obali Sumatre. Nadalje so tudi japonski oddelki, ki so čističili teren v južni Sumatři, že v ponedeljek opravili svoje delo.

Tokio, 28. febr. s. Z zasedbo mesta Benkulena na zapadni obali Sumatre so Japonci odrezali ves južni del otoka, od zvez z zavezniškimi silami, Benkulen leži južno od Palembanga in je po Padangu najvažnejše mesto na otoku.

Zakaj je odpevedala obramba Singapura

Rim, 28. febr. s. Vojaske sotrudič »Daily Express« razpravlja o razlogih, ki so privedli generala Percivala, da je opustil nadaljnjo obrambo Singapura. Pri tem pravi:

1. Letalske sile niso v zadostni meri podpirale angleških in imperialnih čet. V zadnji fazi bitke za Singapur je bilo na razpolago le 6 lovcev tipa Hurricane. 2. Sprito naglega japonskega pohoda po Malajskem polotoku ni bilo mogoče do dobrih dograditvi utrdit na kopnem, pred katerimi naj bi se japonska ofenziva zastavila.

3. Angleška skladišča živeža in municije so bila porazdeljena na Malajskem polotoku in na Singapurskem otoku posvečeno neracionalno; zaradi tega je Japoncem uspelo polastiti se več skladišč živil tako, da se je odprna moč britanskih oboroženih sil znatno zmanjšala.

4. Ze 4. dne po pričetku bitke za Singapur so Japonci bili v popolni premoči napram braniteljem Singapura. Takrat so zavzeli vodovodne rezervoarje, iz katerih je mesto prejemale vodo.

5. Glavni del angleških in imperialnih sil, ki je imel za seboj že umik po Malajskem polotoku, je bil izčrpan in nesposoben za pravo obrambo Singapura. Sprito prestanih porazov je bila morala čet omejena.

6. Civilno prebivalstvo je bilo nasproti angležem sovražno razpoloženo. Domačini nikjer niso sodelovali v braniteljski Singapuri.

Sovražna letala nad Los Angelesom

Stockholm, 28. febr. s. »Stockholms Tidningen« objavlja vesti iz New Yorka, da se je pojavilo nad Los Angelesom predveč rajšnjim 15 neznanih letal, ki pa na mesto niso odvrkla nobene bombe. Protialtsko topništvo jih je pričelo ostro obstreljevati, a ni nobenega sestrelilo.

Lizbona, 28. febr. s. Pojav japonskih letal na Los Angeles je napravil v Zedinjenih državah tak vtis, da se vojaške oblasti sedaj skušajo otresti sleherne odgovornosti. Mornariški minister Knox je v tej zve-

zi demantiral vest o japonskih letalih nad Los Angelesom, vojni minister Stimson pa je nasprotno trdil, da je imela skupina 15 neznanih letal nalogo, da preizkusi protiletalsko obrambo na kalifornijskih obali. Nasprotujoč si izjavi sta seveda še bolj omajali javno mnenje v Zedinjenih državah in nastal je občutek, da oborožene sile niso sposobne, braniti Ameriko.

Rooseveltova diktatura

Buenos Aires, 28. febr. s. Ameriški senator Byrd je napovedal nov dekret predsednika, po katerem se bo izvedla nekaka splošna mobilizacija moškega prebivalstva v Zedinjenih državah. Za vsakega bo uvedena vojna ali delovna obveznost. Z dekretom bo predsedniku priznana tudi oblast, da prepriča kerkšno koli stavko in prisili stavkujoče delavstvo, ali da suži v vojni ali pa nadaljuje delo. Uveden bo tudi poseben črni seznam za tiste, ki nečejo delati ali, ki si iščejo prekomernih dohodkov.

Sabotaža v Ameriki

Buenos Aires, 28. febr. s. Predsednik Roosevelt je izdal odredbo, s katero je pooblastil mornariškega ministra, da ukrene vse potrebno proti sabotarjem in subverzivni propagandi na ladiah, v lukah in tadjedelnih na Aljaski, Havajih in Virginskih otokih.

Skrb za ameriškega generala

Stockholm, 28. febr. s. »New York Tribune« zahteva v nekem svojem članku, naj kaka podmornica krene na Filipine in reši generala Mac Arthura, preden bi se moral predati Japoncem. List opozarja, da se je general Wavell rešil iz Singapure v zadnjem trenutku in da si je na begu zlomil nogo.

Japonska zmaga na morju

V bližini Balijskih otokov so Japonci premagali mnogo številnejše sovražno brodoge

Tokio, 28. febr. s. Ves japonski tisk podeljuje pomorsko zmago, ki so jo dosegli japonske sile v boji proti večjim ameriškim in nizozemskim silam v bližini Balijskih otokov. »Asahi« komentira službeni komunikacije in ugotavlja, da sta sestavljala japonsko brodoge le dva rušilca. Na nasprotni strani pa je bilo pet rušilcev in še dve križarki. Kljub ogromni sovražni premoči sta japonska rušilca dosegla uspeh, kakršnemu v pomoči zgodovini ni primere. Štirje sovražni rušilci so bili potopljeni, peti rušilec in obe križarki pa so bili poškodovani.

Ameriški rušilci so pripadali razredu »Flush Deck«. Ti rušilci izpodrivajo po 1020 ton vode in so oboroženi s štirimi topovi po 102 in po 102 in s 76 mm. Več takih rušilcev so Američani svoj čas odstopili An-

Črnci v ameriški vojski

Buenos Aires, 28. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da je vojno ministrstvo vpoklicalo zelo veliko število črncev, ki jih bodo porazdelili v posebne bataljone po 600 mož. Služili bodo kot vojaški policijski oddelki. Strahili bodo tovarne, skladišča in mostove. Vse kaže, da so Američani sprito vojne in njenih posledic izgubili tudi sleherni smisel za pravo mero. Črnci, za katere so veljale vse mogoče omejitve in za nje ni bilo mesta v oddelkih za belce po tramvajih in vlakih, naj bi sedaj naenkrat postali organi javnega reda in stražarji industrijskih naprav. Samo pomanjkanje ljudi je moglo pripraviti ameriško vrhovno poveljstvo do takega ukrepa.

Willkie se je že naveličal

Buenos Aires, 28. febr. s. Ameriški listi poročajo, da je Willkie v nekem govoru v Hollywoodu med drugim izjavil, da je zelo razočaran ob misli, da morajo Zedinjene države vztrajati v obrambi ter da je naveličan vseh izjav in govorov o naporih Zedinjenih držav na vojnem področju, ki jih je slišati na vseh koncih in krajih, ter celo obrambnih činov.

Klepetavi angleški vojaki

Rim, 28. febr. s. Angleški vojni minister je izjavil, da bo z vsoto strogostjo nastopil proti vojakom, ki so v zadnjem času z največjo lahkomišelnostjo govorili med civilisti o pripravih in načrtih Velike Britanije. Pojavil se je med drugim tudi primer, pravi komunikacije, da ni bilo mogoče izvesti neke vojaške operacije, ker se je dognalo, da je bil o njej že prej obveščen sam sovražnik. Minister je zagrozil, da bo vse odgovorne vojaške postavil pred vojno sodišče.

gležem. Obe nizozemski križarki sta pripadali razredu »Tromp«. Te križarke izpodrivajo po 3450 ton vode. Zgrajeni sta bili leta 1938 in oboroženi s šestimi topovi po 150 in štirimi po 40 mm ter s štirimi strojnimi mitraljezi in na njih je bilo tudi eno letalo. Nizozemski rušilci so pripadali rušilec razreda »Piet Haan«, ki izpodrivajo po 1300 ton vode in so oboroženi s štirimi topovi po 120 in z dvema po 75 mm ter štirimi protiletalskimi strojnimi.

Japonski listi nadalje povečujejo tudi letalsko zmago severovzhodno od Nove Gvineje nad ameriškim vojnim brodogem, ki je izgubilo nosilko letal »Yorktown«. Listi poročajo, da so se japonski letalci kljub izredno ostremu zapornemu ognju približevali ameriškim vojnim ladjam na daljavo nekaj 100 metrov.

Litvinovi očitki Londonu in Washingtonu

Rim, 28. febr. s. Angleška polslužbena agencija je objavila, da je imel Litvinov v New Yorku svoj prvi govor po prihodu v Zedinjene države, kjer je prevzel mesto Sovjetskega veleposlanika. Litvinov je Angležem in Američanom prikrilo očital, da so doslej premalo podprli Sovjetsko zvezo in da niso izpolnili obljub, ki sta jih svoj čas dala Moskvi Beaverbrook in Harriman. V svojem govoru je poudaril potrebo tesnejšega sodelovanja, posebno glede na velike napore, ki čakajo Sovjetsko Rusijo v bližnji pomladi. V dnevi, je dejal, ko se bo za Rusijo pričela odločilna bitka, hočemo, da se sprožijo vse sile zavezništva, da ne obstanejo, da se ne mobilizirajo ne njho-

va brodoge, ne njihove letalske sile. To velja tudi za vojne potrebščine, ki jih bodo morale pošiljati tja, kjer bodo najbolj potrebne. Povsem utemeljeno je, da dda Litvinov, da se izrazi želja, da čete, ki jih ni mogoče uporabiti na eni fronti, ne ostanje brezdelne, marveč se pošljejo tja, kjer bi se lahko uspešno uporabile. Popolnoma nesmiselno je, držati velike dobro opremljene in oborožene vojske na kakem zapadnem sektorju, če so tam brez haska in brez dela, med tem ko se na vzhodu razvija odločilna bitka. Popolnoma brez koristi je, da bi zapadne sile čakale na intervencijo, ki naj bi se pričela po končani bitki na vzhodu. Tedaj bo seveda že prekasno.

Ekspezeji v hrvatskem saboru

Zagreb, 27. febr. s. V saboru so včeraj podali ekspozicije še nekateri hrvatski ministri. Minister za gozdove in rudnike inž. Ferković je v svojem govoru izjavil, da bo ministrstvo posebej pospeševalo pogozdovanje in vestno gospodarstvo. Govoril je o delih za regulacijo hudournikov in o kanalizacijskih gradnjah. Izjavil je, da znaša vrednost lova na Hrvatskem letno 50 milijonov, rudniška produkcija pa da dosega vrednost 2 milijard kun na leto. V letu 1941 je bilo po hrvatskih rudnikih 24.300 rudarjev. Produkcija železnih rudnikov bo kmalu

krila vse državne potrebe. Kmetijski minister dr. Dumandžić je razpravljajal o kmetijskem vprašanju Hrvatske in opozoril, da je po ustaških načelih zemlja glavni vir narodnega blagostanja in da mora zato pripadati tistemu, ki jo obdeluje. Po hrvatski ustavi je vlada poštovala vso svojo skrb za razvoj kmetijstva kakor o tem pravi tudi proračun za leto 1942, po katerem je za kmetijstvo na Hrvatskem določenih 500 milijonov kun. V vsej bivši Jugoslaviji pa je bilo določenih v ta namen komaj 200 milijonov dinarjev.

Pred 90 leti so začeli vrtnariti na Gmajni

Kjer je nekoč trnovsko-krakovaška soseska pasla svojo živino in kjer so kasneje kopali ilovico za opekarne, je danes središče trnovskega vrtnarstva

Ljubljana, 27. februarja. Zgodovinarji, ki so se in se še bavijo z razvojem mesta Ljubljane, so nam opisali podatki iz raznih uradnih arhivov, zapisih naših prednikov, ustin izročilih že dobris kot ljubljanske zgodovine. Naročnik ni lahka, in če pustimo ob strani naselbino mostiščarjev na robu jezera, ki je pljusalo ob današnje Mirje in Krakovo, in rimljansko Emono, ki nima žive zveze z novejšo Ljubljano, smemo biti zadovoljni, da se jim je posrečilo kljub mnogim težavam in pomanjkanju zanesljivih virov, prodreti v razvoj Ljubljane skoro 800 let nazaj.

Ko je mesto prestopilo Ljubljano

Stara Ljubljana, prednica današnje, je bila dolga stoletja le skromno naselje. Obdana z dolгим obrambnim zidom in obdana z vodnimi jarki je segala na podnožju grajskega hriba nekako od Trnave do Hrenove ulice in do Ljubljane. Reka ji je bila dolgo sijajen branik, obenem pa je ovirala tudi njen razvoj. Šele ko so se prvi naseljenci pojavili tostran Ljubljane, na prostoru med Emonsko cesto in Bregom, je bila sproščena ekspanzija mesta na jug, zapad in sever.

Med prvimi predmestji, ki so zrasla izven obzidja, na pragu masivnih kamenitih vrat sta bila Krakovo in Trnovo. Krakovo kot zemljiški podložnik Nemškega viteškega reda, Trnovo pa kot podložnik mestne zemljiške gosposke. Toda obe naselji sta bili skromni po obsegu zemljišča in po številu prebivalcev. Domovni stari Krakovci ribičev in Trnovčani čolnarjev so imeli dovolj prostora, prvi v četverokotu Ljubljane — Zoisova cesta — Emonska ulica — Gradaščica, drugi pa Ljubljana — Mandelčeva (prejšnja Svabičeva) — Karlovova ulica — Gradaščica. Mirje na zapadu Krakova, v zavetju naselbine, ki se je širila ob »Cesti« (sedanji Rimski in Tržaški). Kolezija onstran Gradaščice in Gmajna do Mestnega loga in Malega grabna, vse to so bila polja, travniki in pašniki.

Gmajna — skupna last

Med temi deli današnjega krakovsko-trnovskega predmestja oziroma trnovske župnije je zanimiva zlasti tako imenovana Gmajna, ki je danes središče trnovskih vrtov. Gmajna, kakor so ji izrekli naši predniki s popačenjem nemške besede, je bila pred davnimi leti skupna last, zemljišče, ki so na njem smeli pasti živino in kositi travo vsi upravičeni posestniki krakovsko-trnovske soseske. Na robu Barja se je z ilovnatimi znojaki Gradaščice in Malega grabna med prvimi toliko osušila, da jo je mogel človek ugrabiti vplivom barjanske moče in jo koristno izrabljati za svoje potrebe. Dokler je bilo naseljenec malo, zemlje boljše drugod dovolj in zasluška precej ob in na Ljubljani, niso mislili na to, da bi jo koristneje izrabljali. Z dovoljevali so se, da jim je služila za pašo.

Mesto je raslo iz ilovice na Gmajni

Toda predno se je Gmajna začela izpreminjati v vrtove, je doživela še drugo, pomembnejšo dobo. Rekli smo že, da je bil svet tedaj ilovnat. In mestni magistrat, ki je imel v najstarejših časih edini monopol žgati opeko na zemlji, ki mu je bil mestna gosposka, je že zgodaj začel izkoriščati to bogastvo za donosno opekarstvo obrt. Zapis o delovanju mestnih opekarn na Gmajni segajo celo v 16. stoletje nazaj.

V današnji Kolezijski ulici je stala tako imenovana »zgornja cegelnica«, »spodnja« pa v Mandelčevi ulici. Ilovica za obe so dobivali z zemljišča tja do Malega grabna. Kasneje so »zgornjo cegelnico« premeštili na današnje Opekarstvo cesto, ko pa je postalo opekarstvo prestra obrt, so se pojavile tudi številne zasebne opekarne, tako da je bilo kmalu premalo prostora za vse. Kronika jih naštevava več, zadnja je delovala celo do prejšnje svetovne vojne, ko so jo preuredili v parno žago.

Tako je Gmajna skozi desetletja in stoletja dobavljala opeko, s katero so se danes pozidane mnoge ljubljanske hiše. Bila je to donosna obrt, ki so pri njej zastopali magistrat, delavci in kasnejši lastniki zemlje, na kateri so kopali ilovico. S kopanjem ilovice pa se je znatno poslabšala pašna. Svet je bil marsikdo zalit z vodo, drugod pa je rasla trava, ki so jo uživali le konji.

Prvi del Gmajne je prešel v zasebno last že pred 100 leti

Kljub vsemu pa je še dolgo ostalo na Gmajni vse pri starem, dasi je Marija Terezija že l. 1768 ukazala, naj se razdelijo skupni pašniki po deležih med upravičence. Trnovčani in Krakovčani dolgo niso hoteli nič vedeti o delitvi. Kasneje šele morda pod vplivom napredka naselbin na Barju in ker je vedno bolj primanjkovalo ilovice, so se ljudje počasi začeli vdajati pri govarjanjem ljubljanskega župana Ivana Hradeckega. Podrobne podatke, kako se je delitev izvršila, je zbral Ivan Vrhovnik v svoji znani knjigi »Trnovska župnija v Ljubljani«.

Prvi del Gmajne je bil odmerjen v zasebno last že l. 1843, torej pred skoro 100 leti. Neka Terezija Rusova je dobila 4.1 ha. dočim je mestni občin ostalo še 34.3 ha. L. 1847 so končno Krakovčani in Trnovčani sami zaposlili mestni magistrat naj Gmajno razdeli. Zadeva pa ni napredovala naglo. O razdelitvi Gmajne je mestni svet razpravljati šele 1851. letu. Sklenili je razdelitev »med deležniki, ki jim bo to na veliko korist; okoristi pa se tudi mesto, ker se odstranijo mlake, kvarče zrak«. Z razdelitvijo je bil poverjen tedanji mestni gospodar Anton Podkrajšek.

Na cvetno nedeljo 1852 so žrebali za deleže

Razdelitev se je izvedla na cvetno nedeljo l. 1852. 32 ha in 24 a je bilo razdeljenih na deleže in 158 upravičencev je srečevalo po vrsti zanje. Magistrat si je izgovoril pravico pridobivanja ilovice, obvezal pa je lastnike, da bodo skrbeli za dobro stanje cest in mostičkov čez jarke.

Novi lastniki so se z vnezo lotili dela vsak na svojem kosu. Zasuli so jame, obdelali svet in prvič so se od pojavile vrtnarje

grečice. Zemlja je izvrstno rodila. Takoj pa seveda vsa zemlja ni bila spremenjena v vrtove. Mnogim sta prišla bolj njiva ali travnik.

Toda ni dolgo ostalo samo pri obdelavi. Z dedovanjem, s prodajo je svet kmalu prehajal v druge roke in novi lastniki so si na njem postavljali že tudi prve domove. Trnovo dolga stoletja omejeno na četrkotnik ob Ljubljani in Gradaščici se je odpiralo proti jugu.

Naglo poseljevanje

Novi naseljenci so se pomikali proti južnemu koncu Gmajne s svojimi hišami z dvema stranmi: za hrbtom Trnovega in pa ob nekdanji poljski poti, današnji Opekarški cesti, ki pelje na Rakovo jelšo. Gmajna se je naglo naseljevala. L. 1890 so našli na njej že 30 hiš, ki so vse imele ob straneh večje ali manjše cvetlične ali zelenjadne vrtove. L. 1893. je bila napeljana razsvetljava, l. 1896 vodovod. Opekarška cesta pa je bila kanalizirana l. 1897.

Vse to je pomagalo, da je številno hiš vedno bolj naraslo, zlasti v prvih desetletjih sedanega stoletja in po svetovni vojni. Gmajna brez Trnovskega pristanišča je l. 1933. dosegla v okviru trnovske župnije po številu hiš že drugo mesto takoj za Barjem. Našli so jih že 140 z okoli 1200

prebivalci. Danes je Gmajna po dolgem in povprek preprežena z ulicami, hiše se vedno bolj gostijo, vrtovi pa sicer še obsežni in številni se počasi manjšajo in prvi vrtnarji se že selijo onstran Malega grabna, kjer je Rakova jelša nov pionir vrtnarskega obdelovanja zemlje.

Vrtovi se že odklikajo onostran

Malega grabna

Toda ta razvoj gre kmaj opazno in je tesno povezan s celotno rastjo Ljubljane. V časih, ko je bila Ljubljana še obzidana, je bilo Krakovo glavno vrtnarsko središče, znano po svojih izvrstnih pridelekhi tudi Valvasorju. Kasneje je mesto vedno bolj ležlo v Krakovo, čeprav so se Krakovčani trodatno upirali, nekateri uspešno do današnjih dni. Vendar pa je mesto zahtevalo vedno večje prideleke in poleg Trnovega je vrtnarji poselili že tudi Gmajno. Nagel razvoj mesta po svetovni vojni pa ga preganjal tudi že od tod in vrtnar se mu že umika po najlažje dostopni poti onkraj Malega grabna.

Toda Gmajna kot vrtnarsko središče bo doživela še svojo stoletnico. Kakor takrat ko je dajala Ljubljani material za meščanske domove, bo tudi njeno drugo razvojno razdobje upravičeno označeno kot visoko produktivno.

Nemška trgovska zbornica na Hrvaškem

Njen glavni cilj bo poglobitev gospodarskih stikov med Nemčijo in Italijo

Zagreb, 27. februarja.

Kratko smo že poročali o ustanovitvi nemške trgovske zbornice za Hrvaško s sedežem v Zagrebu. Na ustanovnem obnem zboru je pokrovitelj nove zbornice nemški poslanik Siegfried Kasche v svojem govoru naglašal, da mora služiti po zbornici ustvarjeno sodelovanje med nemškimi in hrvaškimi gospodarstvom v prvi vrsti večji proizvodnji, proizvodnji za Evropo. Gospodarski pogledi in načela Nemčije so za nemške zbornice člane prav tako obvezni kakor v mejah nemške države. Zato mora biti prva naloga zbornice, ustvariti v načrti naslonitvi na Nemce, delujoče v hrvaškem gospodarstvu, harmonično sodelovanje s hrvaškimi gospodarskimi krogi.

Sledila je takoj prva seja nove zbornice, na kateri so bila soglasno sprejeta njena pravila. Za predsednika je bil izvoljen ravnatelj Heinz Gerlach, gospodarski vodja deželne skupine Hrvatske in zvezne organizacije NSDAP. Sosvet šteje 14 članov. Vanj pride še en zastopnik Hrvatske, a vodstvo zbornice poslov bo dodeljen tudi pooblaščenec nemškega društva za jugovzhodno Evropo, ki ima svoj sedež na Dunaju. Nemško gospodarsko ministrstvo je

proučilo predloge pripravljalega odbora za ustanovitev nemške trgovske zbornice na Hrvaškem. S posebno uredbo hrvaškega ministra za obrt, industrijo in trgovino je priznana nemška zbornica kot pravna oseba. Tudi nemška delovna skupnost industrijske in trgovske zbornice v Zagrebu je potrdila, da ustreza ta organizacija in vodstvo nemške trgovske zbornice na Hrvaškem načelom, merodajnim za sprejem v članstvo skupnosti. S tem so ustvarjeni tudi tesni stiki z oblastmi in strokovnimi organizacijami v Nemčiji.

Nemška trgovska zbornica na Hrvaškem bo delovala zlasti na poglobitev gospodarskih stikov med Nemčijo in Hrvaško. V ta namen bo skrbela za gospodarsko poročevalsko službo, izdajala bo informativno glasilo, prirejala gospodarske razstave in veselejme, dajala interesentom pojasnila glede hrvaških zakonov, carinskih in deviznih predpisov, poravnala bo spore med nemškimi trgovci, organizirala skupinska potovanja v Nemčijo ter skrbela sploh za poglobitev stikov med pripadniki nemškega in hrvaškega gospodarstva. Zbornica ima svoj sedež na Hlci 28 in bo začela v kratkem poslovati.

Zima je nam zapustila silno brezgo

Zelo smo je veseli, že zato, ker je prva znanilka pomladi

Ljubljana, 28. februarja.

Tudi v drugih krajih imajo brezgo, toda med blagom in blagom je razlika. Ljubljanska je že slavnost: niso posebno znanka »Made in Ljubljana«. Nikjer drugje ni tako fina, tako prijetne barve, tako solidna in skratka, tako okusna in izdatna. Pri nas je bilo vedno tako, kajti tradicija Blatne vasi ni brez pomena. Ljubljanska brezgo je mastna, ne, takšne nimajo v drugih krajih: ima barvo kave najboljše kavinogave namdomstva — če želite vzorec pristne brezgo, ga dobite samo na naših cestah in hodnikih. Naša brezgo je gosta kakor pristi kranjski močnik, a hkrati tudi fina kakor najfinjši alkohol, saj najde najmanjšo luknjico in služi najbolje za preizkušanje galuš.

Tako bi lahko naštevali imenitne lastnosti in značilnosti naše brezgo, a saj jo sami dobro poznate: njena slava je sega do neba. Včasih se pritožujejo nad to marmelado, kako, močnikom ali majonezo. Toda saj je znano, da Ljubljanski niso nikdar povsem zadovoljni in da jim ni ustrežajo z najboljšim blagom. Vsako leto imamo na naši eno sezono, ko vzajemno z vsemi najboljšimi močniki zabavljamo nad brezgo blatom ali omako, ki se pretaka po naših slavnih ulicah. Predlagamo, kaj bi bilo treba ukremiti, seveda pa ne očistimo brezgo niti izpred lastnih pragov.

V resnici nam je brezgo zelo pri srcu kakor vse, kar je domačega. Le priznati: ne moremo iz srčastosti, da nam začne igrati srce, ko dobimo pozimi prvo brezgo.

Iz Spodnje Štajerske

— Diplomiran je bil na gozdarski fakulteti zagrebške univerze gozdarski asistent R. Vidra iz Trbovelj.

— Civilna poroka v Celju. V Celju sta se poročila uslužbenec pri preseljevalnem uradu v Krškem Mihael Brešnik in Marija Marč.

— Dve nesreči. 47-letni trgovki Berti Kovarčič je padla v Mariboru na glavo opeka in jo precej hudo poškodovala. V neki mariborski tovarni je brizgnil 33letnemu delavcu Mihaelu Strmšku v obraz raztopljen cink in mu poškodoval levo oko. Oba ponesrečena so prepeljala v bolnico.

— Prvi nemški pomožniški izpiti v Mariboru. V Mariboru imajo zdaj prvič pomožniške izpiti po nemških predpisih in v nemščini. Vsi vajenci okolijske Maribor-meste, Maribor-okolica in Ptuj, ki so dovršili svojo učno dobo, polagajo zdaj izpite pred pristojnimi komisijami. Ker so to prvi pomožniški izpiti po nemških predpisih in v nemškem jeziku, imajo slavnostno značaj. Najprej morajo vajenci napraviti politični izpit in odgovorjati na vprašanja o zgodovini Nemčije in narodnosocialistične stranke, potem pa pridejo na vrsto teoretična vprašanja. Vsi vajenci morajo polagati tudi praktične izpite. Po izpitih bodo razdeljena spričevala in tudi to bo združeno s primerno svečanostjo.

Ducejeva nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki Komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakonoma Glihi Janezu in Tereziji iz Velike Loke št. 16. okraj Novo mesto, o priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku L. 600.—

Sportni pregled

Juventus — Roma in Bari — Padova

Jutrišnji spored tekem v italijanskem nogometnem prvenstvu bo zopet zapel številnim pristajem najboljših klubov dveh strupene pričakovanja izidov. Res bodo jutrišnje tekme v obeh divizijah v marsičem odločilne: Torino, Venezia, Roma, Padova, vsi morajo na tuje in vsak poraz, ki bi ga utegnili doživeti ima lahko usodne posledice.

Najprivlačnejša bo nedvomno tekma v Torinu, kjer bo Roma nastopila proti Juventus. Juventus, ki je z zmago preteklet nedelje močno dvignil svoj ugled, bi se zelo okrepil s novo prilogo dveh točk, med tem ko bi Romi poraz neposredno sicer ne škodoval mnogo, bil bi pa vendar lahko zanj za kakšno količ karnežne posledice. Nekoliko lažje delo bo imela Venezia, riora tudi za Torino ne bo preveč težko, tako da je mogoče, da bo v vodstvu tabele A

Gillova taborišča in kolonije

Delovanje, ki ga GIL razvija v Italiji in na njenih posestvih v prilogo italijanske mladine in dece, se ne omejuje samo na telesno vzgojo podpirne in zdravstvene a.c. cije in na različne vrste delovanja, ki se mu posveča kompleksna organizacija. Telesna vzgoja, ki je slej ko prej namen, vzgojiti zdrave in jake ljudi, je v tesni zvezi z zdravstvenim delovanjem organizacije, izpolnjujejo pa jo pomorske in gorke kolonije, poletna in zimska taborišča. Na dolgoce dečkov in mladeničev, ki bi zgolj s pomočjo svojih družin ne mogli na morje, ne v gore, na solnce in prosti zrak, se vsako leto zbira po pomorskih in gorskih kolonijah, v gorskih kočah, ki so last organizacije, in preživljajo daljšo dobo na prostem ter se pri tem posvečajo zmeramnu zdravemu življenju, jaciho in vzgajajo. Njihova prehrana, nastanitev, zdravstveno in moralno skrbstvo in oskrba z vsem, kar potrebujejo, spadajo v delokrog funkcij naravnih organizacij, ki jih podpira usposobljeno osebje. Poskrbljeno je za vse, tako da je kolikor je mogoče, tem otrokom in mladeničem zagotovljeno zdravo in prijetno življenje. Na razpolago so jim vse, ke in svetle spalnice za počitek, obsežne obedovalnice, ki se ob urah obedov polajajo s svežo, živahno mladino, veliki vrtovi in ogromne plaže za njihove igre in vaje. Od jutra do večera, od budnice do ure miru so skupine po 20 do 25 dečkov in deklic stalno pod skrbnim nadzorstvom vsaj ene osebe v čitalnicah in kinematografih po kolonijah je poskrbljeno tudi za duševni razvoj otrok na počincah, za njihovo liševno zabavo po vsakodnevnih telesnih vajah. Vse kolonije so opremljene z najnovejšimi higienskimi napravami.

Na ta način ustvarja GIL socialno solidarnost in fizično moč rodu tako v Italiji kakor tudi v njenih kolonijah. Istim nalogam se je posvetila tudi GILL v Ljubljanski pokrajini. Kar je bilo storjenega doslej, ne pomeni akoraj nič v primerjavi z vsem onim, kar bo storjeno v prihodnosti.

Na ta način ustvarja GIL socialno solidarnost in fizično moč rodu tako v Italiji kakor tudi v njenih kolonijah. Istim nalogam se je posvetila tudi GILL v Ljubljanski pokrajini. Kar je bilo storjenega doslej, ne pomeni akoraj nič v primerjavi z vsem onim, kar bo storjeno v prihodnosti.

Jutri prišlo do pomembnih odločitev, ki bodo vidne zlasti v kasnejšem poteku.

V diviziji B je postavljena pred najtežjo nalogo Padova. Bitka v Barju bo odločilna za njo in za njene partnerje. Ostali vodeti klubi imajo lažje naloge, tako da so možnosti za spremembe v vodstvu številne. Podrobne je jutrišnji spored naslednji: v diviziji A: Roma: Lazio—Liguria, Milano: Ambrosiana—Torino, Livorno: Livorno—Triestina, Modena: Modena—Venezia, Napoli: Napoli—Atalanta, Bologna: Bologna—Milano, Torino: Juventus—Roma, Genova: Genova—Fiorentina.

v diviziji B: Alessandria: Alessandria—Pro Patria, Savona: Savona—Pescara, Bari: Bari—Padova, Prato: Prato—Reggina, Vicenza: Vicenza—Pisa, Udine: Udinese—Fanfulla, Fiume: Fiumana—Brescia, Lucca: Luchese—Siena, Novara: Novara—Spezia.

Smrten izid boksa

V pariški sportni palači si je priboril bivši olimpijski zmagovalac Despeaux svoj naslov kot francoski prvak srednje teže. Nastopil je uspešno proti Tenetu, ki ga je premagal po točkah. V težki kategoriji je moral Roland Coureau prepustiti prvenstvo Cyrillu Hoppeu. Za Coureauxa je imel poraz strašne posledice. Po borbi se je v svoji kabini nenadoma zgrudil in drugo jutro je umrl. Bil je ves čas nezavesten.

Slovaški nogomet

Slovaški nogometaši, ki so bili že lani zelo aktivni, pripravljajo v tekočem letu meddržavne nogometne tekme proti nemškemu, rumunskemu, hrvaškemu in bolgarskemu državnemu moštvu. Med velikonočnimi prazniki bo pa nogometna tekma med slovaškim in vratislavskim moštvom.

Nemški rokoborci

Peta meddržavna tekma med nemškimi in italijanskimi rokoborci je že zagotovljena. Vršila se bo 26. aprila v Nürnbergu. Poprej bo pa še prirejena revanšna tekma Nemčija—Finska in sicer 12. ali 19. aprila, najbrž v Münchenu.

Nemški športni klub v Rigi

V Rigi je bil ustanovljen nemški športni klub pod imenom »Deutsche Sportgemeinschaft«. Klub bo gojil poleg nogometa tudi lahko atletiko ter druge športne panoge, tako atletsko plavanje, tenis, boks, teko, atletsko sabljanje, streljanje in jadrstvo. Poleg civilnih članov se bodo lahko pod okriljem kluba športno udejstvovali tudi policisti in vojniki.

V nekaj vrstah

V nedeljo odločena tekma med Atalanto in Modeno za prvenstvo divizije A je bila odigrana v Bergamu v ponedeljek. Med tem ko so gostje v prvem polčasu še vzdržali pritisk domačinov, so v drugem popolnoma klonili. Četina je bila zlasti tehnična razlika. Končni rezultat je bil 3:0 (0:0) za Atalanto.

Italijanska žensko smučarsko prvenstvo bo za vse kategorije 6. in 8. marca v Selvi di Val Gardena. Moško prvenstvo bo pa v Cortini d'Ampezzo od 4. do 8. marca. Kakor kaže, bodo na startu najboljše smučarke in smučarji.

Italijanska smučarska zveza bo poslala posebno tekmovalno moštvo na mednarodno smučarsko tekmovalje v alpski kombinaciji, ki bo 27. in 28. marca v Arosi (švic). Med možnimi bodo sodelovali Chierroni, Marcellin in Colò, med ženskami sestre Segni, Ansbacher in Zineroni.

V Firenci je bila v sredo prva trening tekma državne nogometne enajstorce. Proti enajstoric domače Fiorentine je reprezentanca zmagala 10:1 (3:1). Moštvo so sestavljali: Fioravanti (Ferrari)—Marchi, Rava, Penzo, Rameida, Grezar, Bivatt, Lojk, Piola, Mazzola, Rosellini.

Revanšna bokarska tekma med italijanskim drugim moštvom in švicarsko prvo garnituro, ki je bila v sredo v Bernu, se je končala s ponovno visoko zmago 12:4 Italijanov.

Po sklepu zadnje seje pristojnega odbora Italijanske nogometne zveze bosta preteklo nedeljo odloženi tekmi med Milanom in Napolijem in Pro Patrio ter Spezio odigrani 5. marca.

Obrok mila za mesec marec

Ljubljana, 25. februarja. Prebivalstvo se obvešča, da je na podlagi ukaza pristojne oblasti zmanjšan obrok mila za cedebo za mesec marec in sicer za 100 (sto) gramov. Razdeljevanje in prodaja mila v marcu se bo vršila na polski gl te spremembe; upogtevati je torej treba, da so tozadevni odrezki živilskih nakaznic veljavni samo za 100 gramov.

njem polejtu, ko bodo tudi plaže Italije na razpolago tej organizaciji.

Medtem je bil prirejen v prvih dneh tega leta, v času od 12. do 18. januarja, prvi smučarski tabor GILL v bližini Rakeka. Udeležilo se ga je 50 dečkov. Ker niso bili vsi primerno opremljeni, je GILL poskrbel, la za to, da so prejeli primerna oblačila in tudi smuči. Po prijetni in nagli vožnji je skupina ljubljanskih smučarjev prispeala na Rakek in preživela šest dni v zdravni namoti zasnežene pokrajine. Prišli so se smučati pod vodstvom strokovnjaka, zaživeli so zdravo življenje, prijetnih telesnih naporov.

Sedež taborišča je bil v meščanski goši na Rakeku, kjer je bilo za vse poskrbejeno, tako da so imeli udeleženci tabora prijetno bivališče in na razpolago tudi vse higienske potrebščine. S posebno skrobo je bilo urejeno ogrevanje posameznih prostorov in prehrana. Vsi vedo, da potrebuje človeško telo zlasti po dolgi smučarski izletih zdravo hrano in toplo sobo. Vsako jutro in popoldne so se opravičali na dvorišču sole obredi razvijanja in snemanja zastave. Vsako jutro in vsako popoldne so se po prvem in drugem obedu skupine naših smučarjev odsmučale od taborišča na planote in zasnežene strmine.

Zvezni podpoveljniki se je hotel sam osebno pripraviti o organizaciji taborišča in si je 15. januarja v družbi načelnika stabe ogledal taborišče in pregledal tudi oddeke smučarjev. Podrobno si je ogledal vse prostore, nato pa prisostvoval nekaterim vjam mladim smučarjem, s katerimi se je tudi prisrčno razgovarjal. Preden je zapustil taborišče, je izrazil njegovemu vodstvu kakor tudi vsemu vodstvu svoje zadovoljstvo. V času teh velikih počitnic ni bilo v taborišču nobenega incidenta, nobenega ob, lezenskega primera. Sedaj so se že vsi udeleženci tabora vrnili v Ljubljano k svojim družinam. Medtem se pripravljajo že druge take prireditve. Kogar zanimajo in se jih namerava udeležiti, homo še posebej obvestiti.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Sobota, 28. februarja: Roman

Jutri: Nedelja, 1. marca: Albin

DANŠNJE PRIREDITVE

Kino Matice: Neopričivena ura

Kino Sloga: Nevarna vojna — Eden proti vsem

Kino Union: Rigoletto

Veseli teater: premiera programa št. 16, v Delavski zbornici ob 18.30.

PRIREDITVE V NEDELJO

Kinematografi nespremenjeno

Veseli teater ob 14.30, 16.30 in 18.30 v Delavski zbornici

DEŽURNE LEKARNE

Danes in jutri: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta

6, Hočevar, Celovška c. 62 in Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Mestno dežurno zdravniško službo bo opravljal od sobote od 20. do ponedeljka do 8. zjutraj mestni višji zdravstveni svetnik dr. Franta Mls.

Poljanska cesta 15, telefon št. 32-84.

Križanka

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10			E	V				
11	A	N	A	T	O	L	I	J
12	B	O	E			13		
	14	15	U	L		16		17
18	K	A	L	I	N		20	
	21						23	
24	M	A	C		26	D	I	K
28	A	R	A	G	O	N	I	J
31				32	L	O		
33				34	G	E	N	J
				36				
37	38			39	E	M	O	N
				41	P	N	E	
48						44	N	O

Besede pomen

Ljubljana v mejah zelenega „obzidja“

Kako so zaščiteni „zaščitni pasovi“ v Ljubljani? — Odnos meščanov do te zaštite

Ljubljana, 28. febr. — Čeprav Ljubljana še nima glavnega, regulacijskega načrta, se mestno zvoje venjar ne more širiti brez določenih omejitev, predpisov in pogojev; stavnemu razvoju so predpisane meje, kakor je tudi predpisan način zadrževanja v posameznih mestnih okrajih. Meje tako zvanih zaščitnih pasov, ki morajo ostati nezazidane, to se pravi zeleni, porašči z drevmi, kaktusi so pač, bodisi gozdovi, parki, travniki, vrtovi ali njive — so precej točno začrtane. Povsod sicer ne in tu in tam so bile dopuščene večje ali manjše izjeme. Zato lahko govorimo o posebnih mestnih mejah ali, če hočete, celo o obzidju, ki oklepa mestno zidovje in je neke vrste jezik, ki zadržuje poplavo „mrtve narave“, da se ne razlije po zelenem, vendar — da ga imenujemo tako za razliko med mestno, mrtvo površino — ozemljem. To obzidje pa vendar ni posebno močno, zato nastajajo posebna vprašanja zaradi odnosov meščanov do zaščitenega, nezazidanega ozemlja.

Kdo ščiti »zaščitne pasove«?

Mestno poglavarstvo je tudi gradbeni oblast. Lastniki ne morejo polnojnno uporabljati zemljišč v mejah mestne občine. Tega nekatere ni tako lahko dopovedati; pravijo: Kar je moje, je moje in nikogar nič ne briga, kaj počnem s svojo lastnino! Toda na svetu je že takoj, da posameznik sam ne more živeti, zato smo ovisni drug od drugega ter imamo socialne dolžnosti; človek je družbeno bitje, zato si tudi posameznik ne more sam krotiti zakonov. Svoje interese mora prilagoditi skupnosti. To seveda velja tudi za lastnike zemljišč v mestu. Kakor oni sodoščajo o usodi mestnega ozemlja, tako morajo pristupiti, da imajo besedo sosedstvi tudi pri njihovi zemljiščih. Katera zemljišča naj bodo zaščiteni, to se pravi: naj ostanejo nezazidana, o tem odloča mestni svet. Mestni svet pa zastopa interese vsega mesta. Sklep mestnega sveta postane zakon in zakon se mora pokoriti. Po sklepih mestnega sveta se mora ravnati vsa lastniki mestnih zemljišč, ki izdaja stavnostna dovolila. Zaščitne pasove ščiti torej mestno poglavarstvo kot gradbeni oblast v smislu stavnih predpisov in sklepov mestnega sveta.

Katera zemljišča so zaščiteni?

Marsikdo pri nas ne ve, kaj vse spada pod zaščitne pasove. Včasih ne vedo niti posamezni lastniki nezazidanega zemljišča, da spada njihovo zemljišče v zaščitni pas. Nekateri zvedo to šele, ko nameravajo zemljišče zazidati. O zaščitnih pasovih je ljubljanski mestni svet sklepal že l. 1933., ko še niso bile mestu pridružene okoliške občine. Ko je bilo mestno ozemlje povečano po pridružitvi okolice, so se povečali tudi tu in tam zaščitni pasovi ob zemljiščih, zaščitenih že prej. Venjar je prišlo do nekaterih nejasnosti in nesporazumov prav na stari mestni meji. V glavnem velja, da je vedno zaščiten zemljišč po sklepih mestnega sveta iz l. 1933. Po tem sklepu je 5 zaščitnih pasov: na Gradu, na Golovcu, Rožniku in Tivolju. Barje in trikot med gorenjsko in kamniško železnico. Tam je zdaj velik stadion. — Samo po

Meje zaščitnih pasov

Povsem točno meje ten zaščitnih pasov ni povsod, vsaj, če upoštevamo nekatere izjeme v zadnjih letih. Če bi pa ne bilo nošen izjem, bi bile meje precej jasne. Na Gradu je določen stalni, oz. zaščitni pas v smislu § 17 gradbenega zakona. Pod ozi zaščitni pas spada vsa grajska planota in pobočja do starih poslopj in cest. Na ožjem zaščitnem pasu je prepovedano vsako zidanje, izjema je pa preizkušna gradnja in ureditev spremljajoč. Posebni zaščitni pas je vse grajsko vnožje med mejo stalnega zaščitnega pasu in vnožnim cestnino. Ulica za gradom, Karlovska cesta, Florjanska ulica, Stari trg in Mestni trg. Prej skoraj, Vodnikov trg in Strelška ulica. V tem pasu je prepovedano zidanje novih poslopj, dokler ne bo izdelan podrobni regulacijski in zazidalni načrt v smislu § 118 grada. zakona. Dovoljene so sicer izjeme, a o vsakem delu mora sklepati posebej mestna občina. Doslej je bilo izdanih nekaj dovoljenj za nove hiše samo ob Strelški ulici. — Golovec spada ves v zaščitni pas, kolikor ga je pač pod mestno občino, a že l. 1933. so sklenili, naj bi Golovec ostal nezazidan tudi na položju sosednih občin. Dovoljenja je pa za zidavna vnožja Golovca v globini 25 m od Hradeckega ceste, Dolnejske ceste in Ceste na Rakovnik, Ceste pod pogojem, da je v vsakem zemljišču sezidana le ena hiša in manjše vrtno ali dvoriščno poslopje. Pripuščeno je bilo, da smejo dovoliti v izjemnih primerih sezidati na posebno ugodnih legah lepša poslopja tudi na pobočju, a vsak primer je treba pouditi posebej. V resnici je bilo zadnja leta dovoljeno sezidati nekaj lepših hiš ob precej strmih, delno tlakovanih in urejeni cesti na Golovec (na zahodnem pobočju nad železniškim prehodom ob Gruberjevem prekopu). Izrečno je bilo prepovedano parcelirati in zazidati zemljišča med Hradeckega ceste in Gruberjevem prekopom. Pač pa je bilo dovoljeno parcelirati dolnoco severno od opece Ceste na Rakovnik. Izražena je bila želja, naj bi rakovniško samostansko bota zakrili z nasadi. Greben nad vojaškim strelščem in dolinico pri Westrovi hiši naj bi uporabili za kulturne nasade. Tam bi smeli zidati kvečjemu javna poslopja za posebne namene. O zaščiti Rožnika in Tivolja so sklepali že l. 1929. Sklenili so, da je treba zaščititi ves Rožnik in Tivoli v smislu § 17 gradbenega zakona in po osnutku prof. Plečnikovega regulacijskega načrta. Meje tega pasu so: Cesta na Rožnik, Večna pot, Vodnikova in Celovška cesta ter železnica ob Tivolju. Kolikor je bilo že prekopov, jih je treba primerno arhitektonsko popraviti; pri tem so mislili na ureditev meje med zaščitnim pasom in mestom ob opece Ceste na Rožnik od Večne poti. — Barje bi naj ostalo zeleno in prepoved zadržavati v smislu § 118 gradbenega zakona velja za ozemlje, ki še nima regulacijskega načrta. Zazidati je dovoljeno parcele vzdolž Ižanske ceste, ob Malem grabnu do mostu na Opekarski cesti, ob Zelni poti in Koseske ulici do stare meje viške občine — a le reko. — V trikotju med kamniško in gorenjsko železnico je bilo prepovedano zidati zaradi izdelave regulacijskega načrta za severni del mesta v zvezi s preureditvijo železnice. Tam je zdaj velik stadion. — Samo po

sebi se razume, da so zaščiteni vsi mestni parki in nasadi. V vseh zaščitenih pasovih je iskavanje drevja posebej prepovedano.

»Bitka« na robu zaščitnih pasov

Kjer je meja zaščitnega pasu oddaljena od mestnega zidovja, na tako hulega pritiska na zeleno »obzidje«. Tam ni nejasnosti, kjer prav za prav teče meja. Malo drugače je pa pod Rožnikom in na meji sške in Tivolja. Malih izjem se ni moglo izogniti, toda male izjeme upravičeno imajo večje izjeme in končno je že več izjem kakor pravil. Na meji zaščitnih pasov se bje vedlo bitka, booma, da bi mejo popravili, nekako prestavili tu, zravali tam, da bi dovolili besedo arhitektu, ki bi naj popravil stare grene ali preprečil še večje nesreče itd. Tu in tam ni bila določena dovolj jasna meja ob starih mejah Ljubljane in okoliških občin. Pri tem je treba še upoštevati, da marsičesa več ne dovoljuje mestna občina, kar je bilo dovoljeno v okoliški občini. Zemljišča, ki bi naj zdaj spadala pod zaščitni pas, niso bila zaščiteni prej, zato so že začeli na njih zidati. Če so pa prej na njih lahko zidali v arhitektonskem pogledu manj ustrezajo poslopja, zakaj bi ne smeli zdaj popraviti tega greha lepšimi hišami in priučenim v smislu vse okolice? Kje je že prehod med zazidanim in nezazidanim ozemljem, naj bo lep, neboleč. Zato pa ni mogoče sprejeti splošno veljavnih strogih načel. Na meji zaščitnega pasu je treba pouditi posebej vsak primer. Glavno načelo je seveda, da se mesto ne širi na zaščiteni ozemlje. Že zato, da bi se sosesli ne sklicevali na dovoljene izjeme, bi ne smelo biti mnogo izjem. Pri obravnavanju posameznih predlogov pa seveda ne smejo biti pristranski. Če je dovoljena izjema komu koli, mora biti upravičena z razlogi, ki so predvsem v interesu zaščitnega pasu. Takšne izjeme je lahko upravičiti pred vsem mestom. Če bo neko zemljišče urejeno in če bo z ureditvijo pridobila tudi meja zaščitnega pasu — v zvezi z zidanjem lepšega poslopja, zlasti na kraju, kjer je mogoče sezidati le še eno hišo, ne da bi bil s tem zaščitni pas okrnjen, zakaj bi nasprotovali zidanju prav v tem primeru? Če zemljišče še ni preurejeno v park ali, če ni gozdno, ni tako velika nesreča, ko ga reliko zidajo. Druga stvar pa je, če bi začeli zidati v zaščitenem pasu na gozdnih parcelah in bi bilo treba v ta namen podirati drevje. Če pa nameravajo zidati na neporabljenem zemljišču, ki bi ga po zidanju zasidili z okrasnimi rastlinami, je to nedvomno v prid zaščitnega pasu. S tem pa seveda ni rečeno, naj bi bilo dovoljeno zidati takšna zemljišča goste, še manj pa, naj bi n. pr. zazidali tivolske angleške parke.

Ljubljana je lepa in zdrava, ker ima mnogo zelene površine. Tola njena nezazidana, zaščiteni površina je marsikje še neurejena, tu in tam celo zapuščen; če bi jo uredili in tako končno določili tudi jasne meje med zaščitnimi pasovi in mestnimi zidovjem, bi mesto še pridobilo na lepoti, ne da bi trpela njegova »pljuča«. Vsekakor pa moramo vedno gojiti ljubezen meščanov do nezazidane, zelene mestne površine, da jo bodo znali pravilno ceniti, ne pa, da bi gledali na njo le z očmi spekulantov s stavnimi zemljišči.

lir s petimi štiriletnimi povliski po 1.260 lir, dodatek za aktivno službo znaša na leto 2.700 lir s petimi štiriletnimi povliski po 360 lir, nadalje je pa še draginska doklada, v kolikor bi pripadala po predpisi. Rok za vlaganje prošnje je 30. april t. l. Prosilci morajo predložiti diplomu o končanih pravnih študijah ali diplomu o končanih študijah iz gospodarske ali trgovske vede.

— Ljubljanskega velesoja leto ne bo. Glede na ukrepe v ostali Kraljevini je Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odredil, da letošnjega velesoja v Ljubljani ne bo.

— Klanje prašičev začasno ustavljeno. Kmetijsko ministrstvo je odredilo začasno ustavitev klanja prašičev za domačo rabo in sicer od 2. marca do 1. oktobra.

— Vprizoritev prvega hrvaškega gledališkega dela v Grazu. Graški gledališki odri pripravljajo za letošnjo pomlad prvo vprizoritev hrvaškega gledališkega dela. Vprizorjeno bo znano delo Gena Senefiča »Očka Stančič« ali kakor se je prvotno imenovalo »Akt 516«. Premiera tega dela je dosegla v Zagrebu izreden uspeh in odlikovana je bila z Demetrovo nagrado. Pisatelj je zdaj v diplomatski službi v Bratislavi. V nemščino je prevedel njegovo delo Fred Alten.

— Srbska policija je dobila zastavo. Poročali smo že, da je bila srbski policiji v Beogradu v sredo teden svečano izročena zastava. Svečanost se je vršila pred poslopjem policijskega ravnateljstva, kjer je ministrski predsednik general Nedić izročil zastavo beograjskemu županu Dragomirju Jovanoviću, ki je obenem policijski ravnatelj. Beograjska policija je bila v zadnjih mesecih reorganizirana in bistveno izpopolnjena. Pred poslopjem policijskega ravnateljstva je bila postrojena četa policistov, ko se je pripeljal general Nedić v spremstvu vlade. Pozdravil je prisotne zastopnike srbskih in nemških oblasti, potem pa je sprejel raport policijske čete. Ob izročitvi zastave je imel nagovor na policijsko četo, v katerem je naglašal, da je bila beograjska policija ustanovljena kot važen čimfelj za vzdrževanje miru in reda ter v duhu nove Evrope. Ob koncu nagovora je izrazil svoje prepričanje, da bo policija izpolnila svoje naloge.

Iz Ljubljane

—lj Zivliski trg. Na trgu je stalno med tednom, ne le ob tržnih dneh, še naprej domače sadje, zimska jabolka, ki jih prodajajo stalne prodajalke. Te prodajalke so povečini iz ljubljanske okolice in prodajajo sadje iz svojih vasi. Razen domačega sadja je napredaj vedno tudi na izbiri oranž in mandarin, ki jih prodajajo branjevci. Med uvoženo zelenjavo je napredaj največ cvetač. Zdj se bo začela zopet sezona za uvoženo zelenjavo, ker je domača po večini že porabljena. — Danes je bilo napredaj po 16 dkg govedine na družinskega člana.

— Naglo ga pobira. Jug naglo pobira sneg. Kupi umazanega snega po mestu se kar vidno krčijo, vsak dan so manjši, vsak dan pa tudi bolj umazani, ker se je nabralo na njih vse blato, kar ga je bilo po cestah in ulicah, mnogo pa tudi smeti. Marsikdo greši na ta račun. Ljudje mislijo, da prenese sneg vse in da bo jug pobral z njim tudi vsa nesnago, ki jo zmečejo nanj. Ko bo pa sneg skopnel, se bo izkazalo, da to ne drži. Tudi na strehah je skopnelo že mnogo snega, vendar pa še ne toliko, da bi ne bilo nevarnosti, da bo zgrmel s te ali ne hiše mimoidočim na glavo. Sneg z ledom se je nakupil na strehah ob žlebovih in čaka, da bo skopnel ali zgrmel na cesto. Le redke so v mestu hiše, ki so z njih led in sneg zmetali. Hišni gospodarji se pač zanašajo na jug, da bo brezplačno opravil to delo.

—lj Odrezke živilskih nakaznic za mesec februar naj trgovci na drobno prinesejo mestnemu preskrbovalnemu uradu po naslednjem razporedu: v ponedeljek 2. marca od začetne črke A—K, v torek 3. marca od L—R, v sredo 4. marca od S—Z. V tretjek 5. marca pa bo odsek za razdeljevanje moke, riža in testenin sprejemale odrezke marčnih živilskih nakaznic. Zaradi hitrejšega in natančnejšega poslovanja naj se vsi prizadevajo vestno ravnajo po gornjem razporedu. Za razdeljevanje blaga na nakaznice za mesec marec pa še dalje velja doslej vpeljani razpored.

—lj Svobodni policiji in umetniki. Pokrajinska Zveza svobodnih policiev in umetnikov za Ljubljansko pokrajino poziva vse organizacije in društva svobodnih policiev in umetnikov, ki v smislu navedbe Visokega Komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 19. februarja t. l. (objavljene v Službenem listu z dne 21. februarja t. l., 15. kom., št. 29) spadajo v okvir te Zveze, naj do petka 6. marca t. l. predložijo navedeni Zvezi (na naslov: Novinarski dom, Gosposka ul. 12) svoja pravila, številčni in imenski seznam svojih članov in imovinskih izkaz svoje organizacije po stanju 28. februarja 1942-XX ali vsaj po stanju 31. decembra 1941-XX.

—lj Vse hišne posostneke opozarja ljubljansko mestno poglavarstvo, naj zmečejo s ceste in nato odstranijo sneg, ki je sam zidral raz njihove strehe ali pa so ga sami zmetali. Če posostneki ne bi o pravem času odstranili snega in bi zaradi tega zastajal promet, bodo obhiti vse posledice.

—lj Ker živilske nakaznice za marec najbrž o pravem času ne bodo mogle biti dostavljene vsem strankam, naj upravičenci ne hodijo v mestni preskrbovalni urad z reklamacijami, temveč naj počakajo doma, dokler ne bo čas za reklamacije objavljen v dnevniku.

—lj Gustilna Lovšin toči pinot, refoško, verono, rebulo, fraskati, teran itd. Goštinca Lovšin.

—lj Današnja premiera 16. programa v »Veseli teateru« bo obištnostno prav gotovo prijetno presenetila. Na sporedu je, razen drame Ljubosumje, za uro in pol točk vedrega značaja. Skeči, kupleti, solo nastopi, Vomerbergarjeva enodejanka Čudna snubca itd., si slede brez vsakega odmora.

— Pričetek ob 18.20, konec točno ob 20. uri.

— Predprodaja vstopnic od 10. do 13. in od 16. dalje. — Jutri v nedeljo so

LAME
LAME DA RASOI
REZILA ZA BRITVE
REZILA

Prezzi imbattibili
Qualità insuperabile
Produzione della più
grande fabbrica italiana
(fondata nel 1920)
Chiedete prezzi e
campioni a:
vzorce ne

INDUSTRIA LAMINATI ACCIAIO
ACQUI (PIEMONTE) Casella postale 41

Ufficio staccato a MILANO
Via S. Maria 13, tel. 80.587

Posebna pisarna v MILANU
Via S. Maria 13, tel. 80.587

tri predstave ob 14.30, 16.30 in 18.30. Prod.
prodaja vstopnic v nedeljo od 10. ure ne-
prekinjeno do večera.

PREMIERA 16. programa
Sobota ob 18.30
Nedelja ob 14.30, 16.30, 18.30

VESELI TEATER

Radio Ljubljana

NEDELJA, 1. MARCA 1942-XX.

8.1: Poročila v slovenščini. 8.15: Poročila v italijanski. 8.30: Orgelski koncert iz napolske bazilike. 11.1: Peta maša iz bazilike sv. Pavla v Romu. 12.1: Razlaga evangelija v italijanski (pater Zappaterreni). 12.15: Razlaga evangelija v slovenščini (p. Sekovanič). 12.35: Koncert pianistke Marte Bizjak-Valljalo. 13.1: Napoved časa — poročila v italijanski. 13.15: Komunikacija Glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Pojte z nami — orkester pod vodstvom Angelina. 14.1: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert violinista Leona Pfeifferja, pri klavirju Marijan Lipovšek. 14.45: Poročila v italijanski. 17.15: L. Puš: Gospodarska navodila in nasveti, predavanja v slovenščini. 17.35: Ljubljanski šramel. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Lahka glasba. 20.1: Napoved časa — poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.40: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanica: orkestralna glasba. 21.15: Komorni zbor. 21.45: Vesti v slovenščini. 21.50: Pesta glasba pod vodstvom Petra. 22.15: Orkester Cetra pod vodstvom Berzize. 22.45: Poročila v italijanski.

PONEDELJEK, 2. MARCA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Slovenska glasba — v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanski. 12.15: Azmanov kvartet na pihala. 12.40: Jandoljev sekstet. 13.1: Napoved časa — poročila v italijanski. 13.15: Komunikacija glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Orkester Cetra pod vodstvom Berzize: filmska glasba. 14.1: Poročila v italijanski. 14.15: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanica: lahka glasba. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Koncert violinista Karla Rupla in pianista L. M. Škeranca. 19.1: Početek italijanske — poučje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Pesta glasba. 20.1: Napoved časa — poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.40: Odločki iz opere »Balerina« Fanny Esslerje orkester in zbor pod vodstvom Gallina. 21.15: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanica, ob sodelovanju sopranistke Pavle Lavsetove in basista Friderika Lupše: operna glasba. 22.1: Predavanje v slovenščini. 22.10: Arnalidjev kvartet. 22.45: Poročila v italijanski.

Naše gledališče

Drama:
Sobota, 28. febr. ob 17.30: Človek, ki je videl smrt. Izven.

Opera:
Sobota, 28. febr. ob 15.1: Sveti Anton, vsi zaljubljeni patron. Izven.

Opozorjamo na sobotno popoldansko predstavo Beneške opere »SVETI ANTON, VSEH ZALJUBLJENIH PATRON«, ki se bo vršila ob 15. uri izven abonmaja. Peli bodo: Župan — župana Matijca, Barčičeva — njegovo hčer Lenko, Japljeva — Hela Feldovo, B. Sancin — tenorja Tina Klementa, M. Sancin — reporterja Ribo, V. Janko — poročnika Pavla Tomca, Poličeva — Marušo, J. Rus — občinskega stražnika in Simončič — godca. Dirigent Simoniti, koreograf inž. Golovin.

Racionirani tobak

Iz Helsinkov poročajo, da je finska vlada odredila racioniranje tobaka. Kadilci ga bodo odslej prejimali kvečjemu po 200 g na mesec.

Praška domača mast

CISTI IN ZDRAVI RANE
DOBI SE V VSEH LEKARNAR
14T R. d. št. 2/41

Premog — drva — oglje

specialno oglje za generatorje
vedno na zalogi pri

Resman Lojze

LJUBLJANA, CESTA 29. OKTOBRA
(RIMSKA) 21 — Telefon 44-90

DNEVNE VESTI

— Obvestilo našim naročnikom. Vljudo sporočamo, našim naročnikom in čitateljem, da bo od 1. marca t. l. dalje znašala na ozemlju Italije mesečna naročnina za »Slovenski Narod« 10 L. Cena v podrobnosti prodaja po 0.50 L za izvod.

— Belgarsko odposlanstvo na obisku v Milanu in Torinu. Belgarsko sindikalno odposlanstvo, o katerem smo pred dnevi poročali, da je prispelo na obisk v prestolnici, se mudi trenutno v severni Italiji. Pred dnevi je prispelo v Milan, kjer se je ogledalo vse mestne znamenitosti, kulturne in gospodarske naprave in se seznanilo z delom milanskih sindikalnih organizacij. Odposlanstvo je včeraj odpotovalo v Torino. Belgari so bili povsod priščno in toplo pozdravljeni od sprejemajočih jih predstavnikov.

— Spremembe racioniranih količin testenin in riža. S prvim marcem stopi v veljavo sprememba glede količin riža in testenin, ki pripadajo na posamezno živilsko nakaznico v Lombardijski, Emiljski, Piemontski pokrajini in v vseh Venezjskih pokrajinah. Mesto dosedanjih 1200 gramov riža in 800 gramov testenin bo prejel vsak po 1800 gramov riža in 200 gramov testenin. Celotna količina ostane torej neizpremenjena.

— Smrt kardinala Pia Tommasa Boggiana. Še včeraj smo med brzojavkami na kratko poročili, da je v četrtek jutraj v Romu umrl kardinal Pio Tommaso Boggiani, kancelar rimske cerkve, bivši škof Adrijski in Roviški in nadškof Genoveški. Kardinal, ki je zadnja leta skoro popolnoma oslepel, je že dije časa bolehal. Rodil se je v Aleksandrijski pokrajini leta 1863. Po študijah je stopil v dominikanski red in šel kot misijonar na Vzhod. Ko je bil izvoljen za papeža Pij X., je bil Boggiani nadzornik seminarjev. Papež je bil z njegovim delom zadovoljen in leta 1909. ga je imenoval za škofa. Pred svetovno vojno se je nekaj časa mudil kot apostolski delegat v Mehiki. Kasneje ga je Benedikt XV. imenoval za genoveškega nadškofa in leta 1916. je postal kardinal. Toda Boggiana ni bilo usojeno dolgo bivanje v Genovi. Kmalu je bil poklican v Rim, kjer je vstopil v kurijo in je sodeloval pri delu raznih kongregacij in po smrti kancelarja Frührwirtha je postal kancelar.

— Znan boksar Carnera je bil med boksanjem okraden. V ponedeljek so imeli v Milanu večjo boksarsko prireditve, ki je zbudila zanimanje tudi zato, ker je po daljšem času nastopil znan italijanski boksar Primo Carmerra. Prireditve je bila v gledališču Puccini in med tem ko je bil Carnera zaposlen na odru s svojim nasprotnikom, se je neznan tat vihtopal v njegovo garderobo in mu odnesel listnico, v kateri je bilo 500 lir, nekaj bankovcev tuje valute in osebni dokumenti.

— Prva sodna civilnega sodišča na Sušaku. V navzočnosti najvišjih vojaških in civilnih oblastev je sušaksko civilno sodišče izreklo v ponedeljek prvo sodbo v imenu Velikanstva Kralja in Cesarja.

— Umetniške prireditve v Veroni. V prisotnosti prefekta Lette in drž. svet. Di Marzia, Amata, Pastija, Carcarolija in drugih voditeljev je bila v ponedeljek v vladni palači v Veroni konferenca, ki je določila spored veronskih prireditve, ki

naj letos nadomeste vsakoletni velesojem in druge razstave, ki so bile, kakor znano, z nedavnim odlokom odpovedane. Sestanek je sklenil, da se bo v maju vršila Medpokrajinska sindikalna umetnostna razstava, ki jo že pripravljajo. Določena je bila tudi posebna nagrada, ki so jo razpisale pokrajinska zveza svobodnih policiev in veronsko velesojno društvo. Rok za tekmovanje za nagrado je prvi avgust. Za nagrado tekmuje lahko vsako delo, ki povzdičuje poljedelstvo.

— Brigadni general Carlo Tappi je umrl. V Torinu je v ponedeljek preminil v starosti 62 let brigadni general Carlo Tappi, po rodu iz Verellia. V svoji mladosti je dovršil vojno akademijo v Modeni, kmalu nato pa se je posvetil letalstvu. Komaj je položil vse izpite, je že izbruhnila vojna v Libiji leta 1912. in bil je med prvimi letalci, ki so leteli nad sovražnikom. Tudi med svetovno vojno je bil ves čas na fronti kot aktiven letalec. Po vojni je bil povišan v polkovnika in poveljeval je nekemu regimentu v Firenci. Ko je dosegel starostno dobo, je bil že brigadni general. Upokojen se je umaknil v Torino, kjer je v krogu svojih domačih in prijateljev mirno preživel zadnja leta.

— Aretacija služkinje, ki je izvršila veliki tatvini. V prestolnici so v zadnjih dneh zabeležili dve veliki tatvini na škodo dveh družin. Služkinja Gina Cecconi je izginila, kmalu potem ko je bila sprejeta v službo. Odnesla je seboj dragocenosti in obleke v vrednosti 150.000 lir. Sedaj so jo izsledili in aretirali. Pri njej so našli še vse ukradene dragocenosti in obleke, tako da so okradene družine dobile povrnjeno vso škodo.

— Cerkveni stolp se je srušil. V ponedeljek se je v Gola del Collu zrušil cerkveni stolp, visok 60 metrov. Ruševine so padle na bližnje zgradbe, porušile bližnjo kapelico sv. Filipa in težko poškodovale zakristijo in nekaj zasebnih hiš v bližini. Na kraj nesreče so prispeli takoj zastopniki oblasti, vojniki in miličniki, med tem ko so iz Barija prihiteli na pomoč gasilci. Naprej so iz ruševin srečno rešili nekaj otrok, smrt pa je doletela župnikovega namestnika in notarja.

— Poslanik dr. Budak v Zagrebu. Hrvatski poslanik v Berlinu dr. Mile Budak, ki je prišel k svečani otvoritvi hrvaškega sabora, je bil sprejet pri Poglavniku dr. Paveliču, kateremu je poročal o svojem dosedanem delu.

— Novi hrvaški državni tajnik. Poglavnik dr. Pavelič je imenoval dosedanjega generalnega tajnika v ministrskem predsedstvu prof. Aleksandra Zajca za državnega tajnika v korporacijskem ministru.

— Razveljavljene razlastitve zemlje. Srbski ministrski svet je izdal uredbu, s kateri se razveljavijo vse razlastitve zemlje v banških občinah Jabuka, Glogjnj, Toba, Martinica in Lazarevo. V teh občinah je bila razlastljena zemlja na podlagi agrarne reforme. Vzpostavljene so sicer prejšnje lastniške pravice.

— Zidaja pri Novari v Logatcu. V nedeljo 1. marca gostuje Narodno gledališče z napeto švicarsko dramo »Zidaja pri Novari«, ki nam slika silovito borbo za ohranitev kmetije sredi vojnih dogodkov tedanje dobe. Igralci, znani po svojih odličnih

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Predstave ob delavnih ob 18. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA • TELEFON 22-41

Najbolj priljubljena igračka
Alida Valli in Amelio Nazzari
v odlični romantični komediji:
Neopravičena ura

KINO UNIOR • TELEFON 22-21

Nesmrtno delo Viktor Hugo-jeve drame, ki jo je glasbil slavni Giuseppe Verdi v opero

Rigoletto

Michel Simon, Paola Barbara, Rosano

KINO SLOGA • TELEFON 27-30

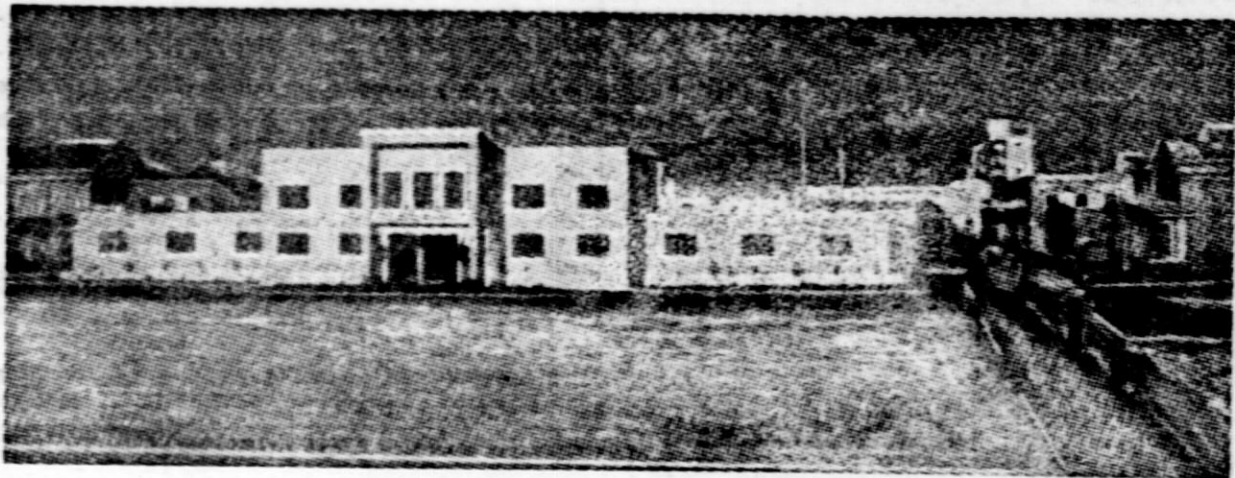
Izredno lep film svetovnega tovarstva in požrtvovanja

Dva tovariša

po romanu P. Lorenzinja
Gino Cervi, Evi Maltagliati, Mino Doro, Luisa Fardis

Cinecitta — italijanski in evropski Hollywood

Iz Rima vodi v veliko italijansko filmsko mesto posebna cestna železnica

Pravijo, da pomeni potovati izgubljati iluzije. To je deloma res, za vsako potovanje bi pa tega ne mogli trditi. Če potujemo recimo v Romo in si ogledamo eno samo njeno znamenitost, ne boš izgubil nobene iluzije, temveč nasprotno, spoznal boš, da je vse, kar si prej slišal o Romi, mnogo premalo. Iluzije so bile preslabe v primeri z veliko znamenitostmi večnega mesta. Vzemimo samo cerkev sv. Petra. Pod orjaško njeno kupolo, pod to slovečo Michelangelovo umetnino, se počuti človek neizrečeno majhnega.

O enem potovanju pa lahko trdimo, da pomeni izgubo iluzije. Mislimo na potovanje v vsako veliko »filmsko mesto«. Ko se napoti človek proti kraljestvu milijonov ljubiteljev filmske umetnosti, proti kraljestvu vseh naraščajev in mladih in starih, se dobro zaveda, da bo izgubil vsako iluzijo. To zahteva sam značaj dela v velikih atelejih in šele ko se nam pokaže tako gola resničnost, izgubimo žal sleherno iluzijo, ki smo jo gojili o velikem »filmskem mestu« in spriznamo se z dejstvom, da je vsaka resničnost enostavna in suhoparna, ko padejo z nje vsi okrasji.

Te uvedne besede so potrebne za boljše razumevanje opisa italijanskega filmskega mesta Cinecittà, tega evropskega Hollywooda v najboljšem pomenu besede. V Cinecittà te popelje tramvaj iz neposredne bližine romskega kolodvora Termini, odkoder odhaja s posebnega postajališča kraj tega kolodvora vsake pol ure. »Cinecittà« ima namreč lastno cestno železnico. Ko prispe človek v to veliko filmsko mesto, se takoj prepriča, da so bile vse njegove iluzije o njem preslabe. Tu vidiš mogočnega dela moderne tehnike, v obilni meri je bilo storjeno tu vse, kar je potrebno za ustvarjanje lepega in dobrega, po čemer hrepeni italijanska filmska proizvodnja in kar tudi uspešno dovršuje.

Takole opisuje svoje vtise iz Cinecittà nekdo, ki se je nedavno mudil tam: Dva razkošno opremljena vagona cestne železnice sta bržela proti filmskemu mestu, puščajoč za seboj poslopja stare Rime in pozneje onstran cerkve San Giovanni in Laterana velike stanovanjske hiše novega mesta. Že so se prikazovali ostanki Vie Apie in pokrajinska slika se je zapolnila z romantično romsko Kampanje. Zdelo se je, da je Cinecittà zelo daleč, ker smo bili že blizu Albanskega gorovja in v ozračju so trepetali zadnji pozdravi poletja. Tam iznad romskega pristanišča Ostije je sam pošiljal vetrič zadnjo toploto.

In ko smo polni hrepenenja po teh lepotah iskali z očmi veliko filmsko mesto, se je naenkrat prikazala izza večjega ovinka Cinecittà. Tako smo namreč mislili. Belina novih poslopij, zalita s solnčnimi žarki, z velikimi gladkimi fasadami, se je zalesketala pred nami in ko smo že hoteli izstopiti, smo opazili, da prvi tramvaj napreje. To ni bila Cinecittà, temveč tvornice znanega italijanskega podjetja za svetlobno reklamo »Luce«. Peljali smo se mimo njih in šele tedaj smo opazili na prostrani ravnini, polni zelenja, svetlozolta poslopja, drugo kraj drugega, v ozadju pa stare ruševine. To je bilo prvo, kar je ovrglo naše iluzije, prvi jasni dokazi o načinu dela filmske proizvodnje. To so bile prave razvaline v filmskem pomenu, narejene iz lesa in platna, potrebne za snemanje nekega zgodovinskega filma.

Slednjči smo se ustavili pred vhodom v »mesto« samo. Z nami vred je izstopilo iz vagona mnogo ljudi. Med njimi je bilo tudi nekaj lepih Romljanek. Zvedeli smo, da so bile igralke iz raznih filmov. Hitro so šle mimo vratarja, ki pazi liki Cerber na vsakega posestnika Cinecittà. Ustavil je tudi mene. Toda kmalu mu je bilo vse jasno in srečanje s glavnim ravnateljem Cinecittà dr. Guidom Olivom je bilo priširjeno in prijateljsko, saj sva stara znanca. Odvedel me je doli proti kraljestvu sanj in ustvarjenih lepot, ki se porušijo in spremenijo v staro šaro, čim je izpolnila svojo nalogo. Dr. Olivio mi je bil tolačev v tem filmskem rajju. Smeje je sam pripomnil, da me bo rešil vseh iluzij. Na veliki površini 460.000 kvadratnih metrov so zgrajeni filmski ateleji in druga poslopja z vso potrebno opremo, garderobe, tehnične delavnice, restavracije za igralce in delavce itd. Sam nisem prav vedel, kaj bi si najprej ogledal. A šele po vstopu v prvi atelej so se začele moje iluzije razblinjati.

Prav tedaj je snemal Benjamino Gigli svoj novi film. Mnogo tehničnih delavcev okrog velikih Jupitrovih reflektorjev, režiser daje navodila, strokovnjak za zvočno snemanje je tudi zaposlen. Vsem se mudi, truš glasov postaja vedno močnejši, a Benjamino Gigli, utrujen od poskusov, sede na klopi izven prostora za snemanje in čaka v svojem čudovitem miru na začetek snemanja. In dočim bo občinstvo očarano poslušalo divno petje najslavnejšega tenorista našega časa, gledajoč samo njega v krasnem okolju, smo morali mi gledati vse, kar se je odigralo pred snemanjem, med njim pa ni bilo tistega miru in užitka, kakor bo v dovršenem filmu. Enako je bilo tudi pri snemanju drugih prizorov. In tovariši, ki so videli veliko nemško filmsko mesto, so mi pravili, da je tako tudi v Babelsbergu. Tako pač mora biti. Kakor je poljski priredil vedno v zvezi z naporom oranja, se tve in okopavanja ali osipavanja, tako je tudi končni rezultat vseh lepot filmske proizvodnje tesno povezan z naporom in delom v ozadju, za kulisami, v mraku, dočim ostane v svitu reflektorjev samo tisto, kar ustvarja iluzije o filmu, kar prinaša svetovni sloves njegovim prvakom.

Ko smo pa odšli z dr. Olivom naprej in si ogledali mnogo poslopij, kjer so ateleji, velike garderobe, velike zbirke zgodovinskih oblek iz vseh časov, velike zbirke orožja iz vseh dob, poslopje, kjer stoji v miniaturni svetovni znana poslopja, nam ni bilo žal, da smo bili izgubili iluzije. Vedno bolj smo občudovali precizno delo italijanske filmske proizvodnje, dovršeno delo in sijajno uresničene načrte znanega italijanskega arhitekta Gina Peressutija o Cinecittà.

Vsi ateleji in tehnična poslopja zavzemajo površino 140.000 m², dočim so na ostalem prostoru livade in posebni prostori za snemanje na prostem, za velike skupine ljudi. Določena sta dva ateleja, en velik in en manjši, za vsakega režiserja tako, da lahko istočasno snema v tem filmskem mestu več podjetij različne filme, ne da bi drug drugega ovirali. Posebno veličastno je poslopje »Cinefonica«, kjer se vrše vsa zvočna snemanja. Poleg tega je položaj Cinecittà tak, da lahko opravijo režiserji v krogu 30 km vse zunanje posnetke. Tako so v bližini romaniški albanski griči, romsko pristanišče Ostija z velikim kopališčem, grandiozna Villa d'Este di Tivoli, biseri albanskih gor, krasna jezera in snežne poljane, Termini, bujni gozdovi Ciociarie, kjer je ohranjena kmečka folklor v vsej svoji lepoti. Sama okolica Cinecittà je na ozemlju, določenem za razširjenje filmskega mesta, polna je palm tako, da lahko pričara vse lepote tropskih krajev.

In tu, v razgovoru z dr. Olivom, motreč vso smotrenost številnih poslopij, poslušajoč v njih trušeh dela in ustvarjanja, v prekrasnih okolici romske ravnine, mora človek občutiti močan razmah in pravo pot italijanske filmske proizvodnje, ki stoji potem, ko je Duce 28. aprila 1937 otvoril Cinecittà, zdaj na pragu šestega leta svojega novega in intenzivnega ustvarjanja. En rezultat tega dela je lenši od drugega, o čemer pričajo tudi velike nagrade na filmski razstavi »Biennale«. Tu se ustvarjajo dela, ki nudijo v zabavnem in vzgojnem pogledu najboljši. O tem pričata tudi zadnja dva velika nagrada italijanskega filma »Železna krona« in »Junaške ladje«.

Jod in jodova tinktura

Čistega joda se porabi na vsem svetu letno 800 tisoč kilogramov

Tudi priprostejši človek našega stoletja, v katerem je dosegla medicina znanost neverjeten vzpon in dela že naravnost čudeže, prav dobro ve, kako važno razkužilo je jodova tinktura in kako jo uporabljamo, da se izognemo posledicam inficiranja rane. Vendar je širša uporaba in važnost joda kot takega med ljudmi manj znana; zato naj se tudi ni na tem mestu malo pri njem pomudimo.

V prirodi je jod razširjen samo v spojinah, tako domno na pr. v nekaterih rudnicah in morski vodi spojinje joda z natrijem in magnezijem, a neka vrsta morskih halug sprejema ti spojin iz vode, uporabljajoč jo za tvorbo zamotanih organskih spojin. Če te haluge segrevamo, se začne iz njih dvigati »odvode pare, ki so vijoličaste barve: tako je v l. 1811 Courtois jod tudi odkril in mu dal ime po rški besedi »iodēs«, kar pomeni vijoličast. V morski vodi se nahaja v 1 litru okoli 2—3 tisočinke grama joda, ki je prirešan tudi morski soli. Nekateri organizmi potrebujejo jod v prav posebno veliki meri, ga takorekoč zbirajo iz naravne potrebe. Ker sodimo, da je zemeljsko olje (nafta) povzročitelj živalskega izvora in ker pri vrtnanju nafte n. pr. v Nizozemski Indiji obenem črpa velike množice slanice, vsebujoče precej joda, se zdi, da so ga ti organizmi v posebno veliki meri potrebovali. Tudi za človeka predstavlja jod kot je to ugotovil Baumann (1895), prav važen element zdravja. Ob pomankanju določene, seveda prav majhne, količine joda, v vsakdanji hrani in še posebno v pitni vodi, nastopi gošavost, t. j. obolenje ščitne žleze (thyreoidae). Če s posebnimi, jud vsebujočimi medicinskimi preparati dovajamo oboleni žlezi potrebni jod, se bolezen kmalu popravi in v gošla še lahko povsem izgine, če ni že preveč razvita. Zanimivo je, da je gošavost zlasti razširjena v alpskih predelih, tudi n. pr. na Koroškem, povsod tam, kjer je množina joda v pitni vodi anormalno majhna. Normaina količina joda v ščitni žlezi zdravega človeka znaša ca 0,2%, fiziološka važna jud vsebujoča spojina v njej pa se imenuje thyroksin. — Prosti jod

je prav strupen, tvori pri sobni temperaturi temnovijoličaste, skoro črne, kristale, ki se lepo svetijo in imajo značilen duh. Njegove pare plovajo škodljivo zlasti na oči in dihala, posebno na nosno sluznico. V navadni vodi se jod skoro ne topi, pač pa v drugih topilih in to z rjavo ali vijoličasto barvo. Znano je, da tvori jud s škrobom raztopino krasne modre barve; tako ga je mogoče ugotoviti v prav malih količinah.

Jod rabijo zlasti v medicinskih svrhe: raztopino, imenovano jodovo tinkturo, ki jo rabimo kot razkužilo za rane, tvori 10% raztopina joda v alkoholu. Zdravila jodoform, sozodol in druga razkužujejo in obenem pospešujejo celjenje ran, spojin joda s kalijem rabijo proti luesu, a mnogo je jodovih preparatov proti gošavosti. Omeniti moramo tudi spojin joda s srebrom, ki je važna v fototehnikah, saj so z njo prevlečene plošče in filmi za fotografiranje, ker je silno občutljiva za svetlobo. Kljub tej uporabi joda se ni bati, da bi ga kdaj zmanjkalo, kajti že samo ameriška država Čile bi lahko dobavljala jod vsemu svetu, toliko ga je prirešano obširnimi ležišči čiliskega solitra. Trenutno porabi ves svet 800.000 kg čistega joda letno, predvsem v raznih spojinah.

Dva lorda obsojena

»Daily Express« poroča, da sta se morala zagovarjati pred sodiščem dva angleška lorda, ki sta kršila določbo o vojnem gospodarstvu. Lord Hill je predsednik neke tekstilne družbe in obsojen je bil na 1.500 funtov denarne globe, ker je soodgovoren, da je podjetje prodajalo svoje izdelke na črni borzi. Tvrdis, da je s mastnim dobrom prodajala ogromne količine izdelkov na podlagi kvote, ki je sploh ni. Lord Hill in njegovi pomočniki so bili obsojeni na denarno globo v skupnem znesku 1.000.000 funtov. Ko je oihalaj iz sodne dvorane je Hill izjavil, da ne ve od kod bo vzel denar, za tako visoko globo. So-

duše je izreklo obsodbo na denarno globo nepogojno.

Manj sreče je pa imel v angleški koloniji Kenya živeči lord Carberry. Obsojen je bil na dve leti prisilnega dela, ker je verjel z delci ameriških letalskih tvornic v vrednosti 30.000 funtov. Leta 1920. je postal lord Carberry ameriški državljan.

Umetna svetloba pospešuje rast

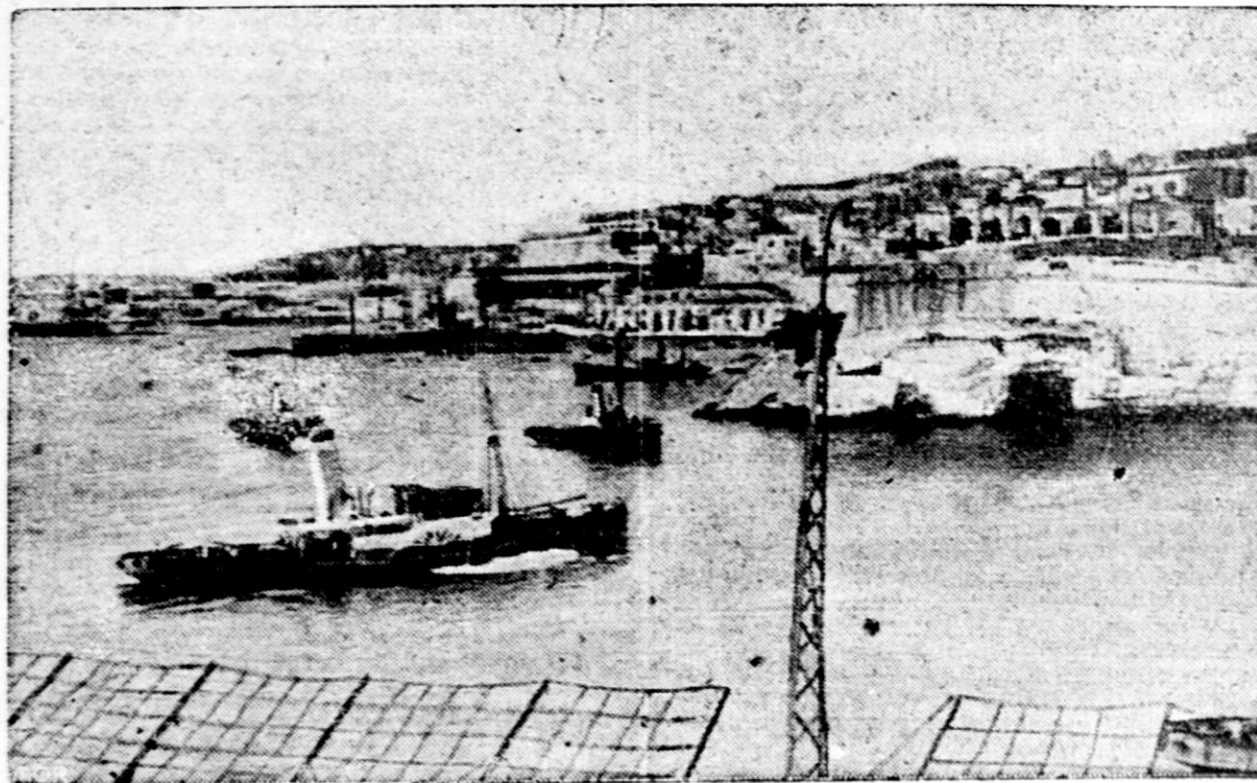
Marsikdo ne ve, da umetna svetloba pospešuje rast. Dipl. ing. E. Summerer je nedavno predaval v okviru nekega nemškega svetlobnotehničnega društva in naglašal je važnost sodelovanja med vrtnarji in svetlobni tehniki. Mnogi poskusi so pokazali, da bi lahko igrala umetna svetloba

v vrtnarstvu važno vlogo. Moderne vrtnarje to že upoštevajo. Rastline rasto hitreje in se sploh bolje razvijajo, če jih obsevamo. Važna sta pri tem čas obsevanja in moč žarkov, pa tudi začetek obsevanja, njegova enakomernost, barva svetlobe in skupnost svetlobnih žarkov. Vse te činitele je treba upoštevati, da dosežemo čim večji uspeh.

Dipl. inž. Kind je pa ugotovil, da je uporaba umetnega obsevanja za pospeševanje rasti v praktične svrhe odvisna od ekonomičnosti obsevalnih naprav. Odločilno je pri tem vprašanje nabave in obratovnih stroškov obsevalne naprave, čas in njega prilagoditev, preskrba z električnim tokom, kakor tudi izbira rastlin, ki naj jih obsevamo glede na njihovo povpraševanje na trgu. Šlo bi v prvi vrsti za sočvje. Pospeševanje rasti s pomočjo umetne svetlobe odnosno obsevanja je važno zlasti tam, kjer redko sije sonce.

Malta je blokirana

Namestu da bi bila Angležem važno strateško oporišče, jim je postala breme

Italijanska in nemška letala že več tednov napadajo Malto. Otok, ki naj bi služil Angležem kot zahal na poti v zapadno kotlino Sredozemskega morja, je prišel v tako težek položaj. Daleč naokrog vidni požari pričajo, da so bila zadeti skladišča streliva, živili in bencina. Zelo so trpele tudi vojaške naprave La Valette, letala pri Hal Faru in Mikabbi, kakor tudi pristaniščne naprave in doki. K temu je treba prileti še živčno izčrpanost civilnega prebivalstva Malte po neprestanih alarmih. Do 12 alarmov v enem dnevu ni nič posebnega.

Če bi hoteli Angleži popraviti vsaj del povzročenih škod, bi bil prav zdaj potreben reden dovoz na Malto. Preskrbovanje otoka od zapada, torej iz Gibraltarja, Angleži sploh ne tvegajo več, saj je postala pomorska pot mimo Sicilije angleškim ladjam naravnost pogubna. Hočeš nočeš so se morali odločiti za daljšo pot iz Aleksandrije na Malto. Ta pot je deloma zaščitena po afriški obali. Da pa tudi ona ni varna, zlasti v zadnji etapi pred Malto ne, pričajo dogodki od 13. do 15. februarja. Z mnogimi vojnimi ladnjami močno zavarovani angleški konvoj, ki naj bi se bil prebil na Malto, je bil napaden in skoraj povsem uničen. Italijanska in nemška letala so v treh dneh potopila eno lahko križarko, en stražni čoln in dve trgovski ladji s skupno tonazlo 19.000 t. En rušilec in tri nadaljnje trgovske ladje s skupno 25.000 t so bile verjetno uničene, težko poškodovani pa dve lahki križarki, dva rušilca, ena vojna ladja in pet tovornih.

Vsak poskus doseči Malto od vzhoda je torej združen za Angleže z največjimi izgubami. To oporišče je zdaj temeljito blokirano. S tem se je pa znatno zmanjšal njegov ofenzivni pomen. Nastala je pravcata kriza v pogledu strateških nalog Malte. Namestu da bi bila oporišče angleškega položaja na Sredozemlju, je postala Malta Angležem breme. Nujnost preskrbovati jo navzlic tolikim nevarnostim pomeni vsakokrat tvegati vojno in trgovsko brodogoj. Ne glede na veliko nevarnost dovoza samega je pa zadostno preskrbovanje Malte z vsem potrebnim dvomljivo tudi zato, ker je Aleksandrija kot preskrbovalna baza vedno bolj izpostavljena napadom iz zraka in z morja. Naj omenimo tu samo nedavne napade italijanskih rušilcev pregrad.

Položaj se je torej zasulak čisto drugače, kakor je prorokoval Churchill. V svojem govoru v spodnji zbornici lani 12. novembra je govoril že o popolni prekinutvi dovoznih poti, po katerih naj bi dobivali italijanska in nemška vojska v Severni

Afriki vse, kar potrebuje. Te izjave se je ustrašilo celo poveljnik angleške mornarice v vzhodnem Sredozemlju in pet dni pozneje je skušal v razgovoru z novinarji omiliti Churchillovo izjavo s tem, da je naglasil, da Angleži ne smejo podcenjevati bojne moči italijanske mornarice.

Kako upravičeno je bilo svarilo admiral Cunninghama, se je pokazalo, ko so poskusili Angleži v začetku svoje ofenzive v Cirenajki motiti dovoz italijanskim in nemškim četam ter podpirati svoje operacije na suhem z morja. Ta poskus so plačali svoj čas z izgubo »Arc Royala«, »Barhama« in »Galathea«.

Zdaj je položaj tak, da dobivajo italijanske in nemške čete v Afriki nemoteno vse potrebščine, dočim si Angleži komaj še upajo pošiljati konvoje na Malto. Isti Churchill, ki je lani v novembru govoril in delal, kakor da je položaj Angleži na Sredozemlju neomajen, mora zdaj priznati, da so Angliji vrata na Sredozemsko morje zaprta, da torej London tudi ne more misliti na to, da bi zboljšal ta položaj z ojačenjem angleških pomorskih enot v Sredozemlju, ne glede na to, da niti doma, niti na Pacifiku nima na razpolago sil, ki bi ne bile neobhodno potrebne tam, kjer so zdaj.

Nov komet so odkrili

Zvezdoslovka centrala v Berlinu poroča, da je Bernasconi 11. februarja zvečer odkril nov komet, ki je bil ob tem času v sozvezdju Coma Berenices, in sicer levo od medle zvezde št. 11 tega sozvezdja. Če si mislimo, potegnemo črto od polarne zvezde med koncem oja in sprednjimi kolesi Nebesnega voza ali Velike Medvedice, pridemo naravnost do tega sozvezdja, ki se zdi najmanj dvakrat tako oddaljeno od polarne zvezde kakor Velika medvedica. Komet je bil odkrit 8. velikega, tako da ga lahko vidimo z dobrim daljnogledom, zlasti še, ker ima zelo svetlo jedro in rep ob dolžini dobrih dveh luninih premerov. Novi komet se pomakne vsak dan za tri četrte luninega premera proti horizontu, obenem pa za spoznanje na desno.

Padala iz papirja

Iz štokholmske poročajo, da je napravila v Londonu valik vtis vest, da so japonski padalci, ko so se spustili na Palembang, uporabljali palala iz papirja namesto iz svile, čeprav ima Japonska svile več nego preveč. Ta novovrstna padala so Japonci uporabljali tudi za spuščanje orožja.

Ezio d'Errico

Nos iz lepenke

48

Skratka, po naključju usode, ki je priznana lajdra, sem našel briljant jaz... kakopak, v svečniku je bil, pod plastjo voska... lep prostorček, nič mu ni reči... vi pa niste dobili ničesar in ste imeli v nameček še novega mrtvaka na vratu... kajti Filibert, ta sladkosnednež, je bil pogoltnil toliko vaših mojstrsko pripravljenih slaščic, da niti sam ni vedel, kdaj se je preselil iz časnega v večno življenje... »Saj ni vedel! to velja le s pridržkom,« je Milton zamrmral. »Sodim, da je imel smrtni boj, kakršnega ne privoščim nikomur...«

Komisar Richard je bil pregloboko zavarovan v svojo miselno zgradbo, da bi bil slišal doktorjevo opombo. Po daljšem premolku se je oglasil: »Kakopak... ko bi bil mrtvak težil samo vašo vest... tedaj, mislim, bi vam bil delal malo preglavic... eden več ali manj, kaj ne?... Nesreča pa je hotela, da je ležalo to truplo v eni izmed sob vašega hotela, in tako ga je bilo najprej treba spraviti s poti. Na cesto ga niste mogli odnesti zaradi nevarnosti, da s tem malo običajnim bremenom v naročju srečate patrolo... zato ste se odločili za kletni hodnik... Noč je bila... na stopnicah nikjer žive duše... in

vi ste dovolj močni, da lahko nesete na ramenih tudi debeluha kakršen je bil prijatelj Filibert... Končno vas je obšla še zapeljiva misel na lepenkast nos... misel, ki se je bil najbrže sluga proti vam pohvalil z njo... oh da... zakaj ne... ko je bilo tako udobno, naprtiti vso stvar neznanemu morilcu iz Amelijeve ulice... Ker je imel ta patent na to posebnost, je bilo vsekakor priporočljivo pokloniti mrtvemu slugi v hotelu »Neuillyju« lep rdeč lepenkast nos! Rečeno, storjeno: napotila se v mesto in brez težave najdete slikoviti predmet... Vrnete se v hotel... vse je tiho... Massonovega trupla očitno še niso našli... Počakate torej trenutka, ko ni spodaž nikogar, nato greste in postavite lepenkast nos tja, kamor tako rekoč po pravici spada... potem pa zložno odidete, ne sluteč, da vam je padlo iz žepa pločevinasto držalce za svinčnik, držalce, ki vam ga je menda brat podaril... reklama pa Krüllerjev aspirin... »To si nalašč napravil, lopov!« je ta mah zarjovel. Evgen Aumale, in nadzornik je komaj še utegnil preprečiti nov spopad.

A knjigovodja iz hotela »Neuillyja« to pot ni hotel vzrojtiti in se je zadovoljil s tem, da je revnik: »Tepec!« In ta zaničljivi vzdevek je bil, če ga smemo tako imenovati, edino priznanje bivšega kaznjenca.

Ker se komisar Richard ni mogel pred tremi po polnoči vrniti na svoje redno stanovanje, je drugi dan ob devetih dopoldne, ko ga je prišla sestra Ge-

novala buditi, seveda še globoko spal.

»Kaj pa je?«

»Ne zameri, Emil... pred vsem je ura devet, in dasi je nedelja, se vendar bojim, da ne bi bil bud, če bi te pustila še naprej spati... razen tega pa je zunaj gospod, ki želi govoriti s teboj...«

»Gospod? Kdo je?«

»Ne vem... neki gospod Dulac... ne poznam ga... pravi, da prihaja zaradi neke listnice... star časopis ima v rokah... trdi, da je med malimi oglasi neko oznanilo v mojem imenu... najbrže bo pomota...«

»Kako praviš? Mali oglas na četrti strani? Zastran listnice?«

S skokom, ki je bil huda preskušnja za vzmeti žimnec, je planil komisar Richard iz postelje, si na trebuhu popravil progasto pidžamo, ki mu jo je bila Genovefa za rojstni dan kupila v »Lafayettevih galerijah«, in zdirjal v obednico...

»Kdo ste?«

»Dulac... Izidor Dulac... uradnik v občinskem arhivu 16. okraja...«

Možiček v ponošeni suknji, z rumenkastim obrazom in velikanskimi želvovinastimi naočniki, se je bil vzdignil iz naslanjača in nalik ščitu iztegnil pred razgrnjen časnik, kakor bi se skušal braniti.

»Vi ste lastnik listnice, v kateri je pet in štirideset frankov, vzorec sivega blaga in...«

»Da... gospod... vzorec za mojo novo obleko... prav včeraj sem plačal zadnji obrok...«

»Nič drugega ni bilo v listnici?«

»Oh, pač, gospod... neki tajnopis...«

»Ki ste ga vi sestavili?«

»Seveda... se pravi, ne jaz... Edip... je moje ime... kako naj rečem... moj umetniški psevdonim... sem namreč član ugankarskega krožka »Sfinga«... v Trocaderski ulici številka 25... Ta tajnopis... mojstrovino lahko rečem brez pretiravanja... sem bi pripravil za vsakoletni natečaj... pomislite, da je imel naslov »Pierrotov nos!«... in za besedilo tri verze Catulla Mendessa...«

»Ej, kje sem mogel vedeti... a čujte, zakaj se niste že prej oglašili?«

»Kdaj prej?... Šele snoči mi je slučajno prišel v roke ta stari časnik, ki sem v njem čital mali oglas. Nikoli ne čitam časnikov, a ker boleham na želodcu in jém v mlekarini...«

»Torej ste bili vi oropani na vogalu ulice St. Dominique...?«

»Jaz, gospod...«

»In niste podali ovadbe zaradi ropa?«

»Pač, gospod... pri komisarijatu svojega okraja...«

»In ste navedli, kaj je bilo v listnici?«

»Seveda... pet in štirideset frankov...«

»In tajnopis?«

Možiček je zardel do hrustančastih uhljev in zamrmral:

»O, tega ne... mislil sem, da to ne more zanimati policije...«

»Ali... ali...«